

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**OBVLADOVANJE KREDITNEGA TVEGANJA TER
OBLIKOVANJE REZERVACIJ IN OSLABITEV
IZBRANE BANKE**

Ljubljana, junij 2011

Tomi Žitko

IZJAVA

Študent Tomi Žitko izjavljam, da sem avtor tega magistrskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom dr. Simona Čadeža, in da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 KREDITNO TVEGANJE	3
1.1 Opredelitev kreditnega tveganja	3
1.2 Vrste kreditnega tveganja in vpliv dejavnikov	4
1.3 Ocenjevanje in merjenje kreditnega tveganja	5
2 KAPITAL BANKE	6
2.1 Temeljni kapital (TIER 1).....	6
2.2 Dodatni kapital I (TIER 2).....	7
2.3 Dodatni kapital II (TIER 3).....	7
2.4 Funkcija in uporaba kapitala banke	8
2.5 Kapitalski sporazum Basel II	8
2.5.1 PRVI STEBER: MINIMALNE KAPITALSKE ZAHTEVE	10
2.6 Kapitalska zahteva za kreditno tveganje	11
2.6.1 STANDARDIZIRAN PRISTOP	11
2.6.2 PRISTOP NA PODLAGI NOTRANJNH BONITETNIH SISTEMOV (IRB).....	13
2.6.2.1 Komponente tveganja	14
2.6.2.2 Funkcije za pretvorbo ocen komponent tveganja v uteži za tveganje (angl. risk weight functions)	15
2.6.2.3 Minimalne zahteve pri uporabi IRB pristopa	15
3 OBLIKOVANJE REZERVACIJ IN OSLABITEV V BANČNIŠTVU. 17	
3.1 Tvegane aktivne in zunajbilančne postavke ter oblikovanje oslabitev in rezervacij	18
3.2 Vpliv zavarovanj na izračun rezervacij in oslabitev	19
3.2.1 ZAVAROVANJE Z NEPREMIČNINO	20
3.2.2 ZAVAROVANJE S PREMIČNINO	20
3.2.3 PRVOVRSTNA ZAVAROVANJA	21
3.3 Ocenjevanje dolžnikove sposobnosti izpolnjevanja obveznosti do banke in kvalitete zavarovanja.....	21
3.3.1 OBLIKOVANJE REZERVACIJ IN OSLABITEV	23
3.3.2 SPROŠČANJE REZERVACIJ IN OSLABITEV	23
3.3.3 IZKAZOVANJE OSLABITEV OZIROMA REZERVACIJ V RAČUNOVODSKIH IZKAZIH	24
3.4 Posamično ali skupinsko ocenjevanje oslabitev in rezervacij	25
4 UPRAVLJANJE S KREDITNIM TVEGANJEM IN NAČELA KREDITIRANJA (CRMS) V IZBRANI BANKI	26
4.1 Načela upravljanja s kreditnim tveganjem.....	26

4.2	Smernice kreditnega procesa	27
4.2.1	ODOBRAVANJE	28
4.2.2	UPRAVLJANJE.....	29
4.2.3	SPREMLJANJE	29
4.2.4	PRESTRUKTURIRANJE, REPROGRAMIRANJE IN IZTERJAVA	30
5	SISTEM RAZVRŠČANJA KREDITNEGA TVEGANJA V IZBRANI BANKI.....	30
5.1	Elementi kreditne sposobnosti	32
5.2	Merila za klasifikacijo.....	34
5.2.1	KREDITNI ODNOSI S PRAVNIMI OSEBAMI.....	34
5.2.1.1	Razvrščanje kreditnih odnosov s kratkoročnimi krediti	34
5.2.1.2	Razvrščanje kreditnih odnosov v primeru dolgoročnih kreditov	35
5.2.2	KREDITNI ODNOSI Z ZASEBNIKI (SAMOSTOJNI PODJETNIKI S.P.)	36
5.2.3	POSEBNE VRSTE KREDITOJEMALCEV	37
5.2.3.1	Finančne družbe.....	37
5.2.3.2	Nepremičninske družbe	39
5.2.3.3	Zavarovalne družbe	39
5.2.3.4	Javni in zasebni zavodi, konzorciji javnih zavodov in odvisne družbe javnih zavodov.....	39
5.2.3.5	Gradbene družbe.....	40
5.2.3.6	Novoustanovljene družbe	41
6	SISTEM OCENJEVANJA IZGUB IZ KREDITNEGA TVEGANJA V IZBRANI BANKI.....	41
6.1	Ugotavljanje oslabitev finančnih sredstev	42
6.2	Postopek ocenjevanja oslabitev	42
6.3	Posamično ocenjevanje kreditnih izgub.....	43
6.3.1	PRIMER POSAMIČNEGA OCENJEVANJA KREDITNIH IZGUB	44
6.3.2	POSAMIČNO OCENJEVANJE KREDITNIH IZPOSTAVLJENOSTI RAZVRŠČENIH MED TEŽAVNE TERJATVE ALI PRESTRUKTURIRANA FINANČNA SREDSTVA	47
6.3.3	POSAMIČNO OCENJEVANJE IN DOKAZOVANJE OSLABITEV NEIZTERLJIVIH FINANČNIH SREDSTEV	48
6.3.4	NAPOVEDOVANJE DISKONTIRANIH DENARNIH TOKOV IN IZRAČUN OSLABITEV	48
6.4	Skupinsko ocenjevanje oslabitev	49
6.4.1	OCENA EL (EXPECTED LOSS)	49
6.4.1.1	Primer izračuna EL	50
6.4.2	OCENA PD	50
6.4.3	OCENA LGD	54

7 ANALIZA KREDITNEGA PORTFELJA	56
7.1 Primerjava kreditnega portfelja med izbrano banko in bančnim sistemom	57
SKLEP	60
LITERATURA IN VIRI.....	63
PRILOGE	

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Prikaz izračuna koeficienta kapitalske ustreznosti</i>	11
<i>Tabela 2: Uteži za posamezne bonitetne skupine v standardiziranem pristopu</i>	12
<i>Tabela 3: Sprememba klasifikacije komitenta iz B v C junija 2010</i>	45
<i>Tabela 4: Vpliv preklasifikacije komitenta na bilanco stanja</i>	46
<i>Tabela 5: Vpliv preklasifikacije komitenta na izkaz uspeha</i>	47
<i>Tabela 6: Izračun PD za leto 2008/2009 za pravne osebe v izbrani Banki na podlagi matrike prehodov komitentov A,B in C v D in E</i>	51
<i>Tabela 7: Časovna vrsta prehodov komitentov A, B in C v D in E (v %)</i>	52
<i>Tabela 8: Prehodi komitentov A, B in C v D in E (v %) po bančnih produktih</i>	53
<i>Tabela 9: LGD za pravne osebe po vrstah kreditnih zavarovanj</i>	55
<i>Tabela 10: Primerjava pokritosti terjatev z oslabitvami za izbrano Banko in bančni sistem v letih od 2008 do 2010</i>	57
<i>Tabela 11: Struktura vrst zavarovanj v izbrani Banki</i>	59
<i>Tabela 12: Primerjava pokritosti terjatev z oslabitvami za izbrano Banko in bančni sistem konec februarja 2011</i>	60

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Tristebrna struktura Basla II</i>	9
<i>Slika 2: Pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami</i>	56

UVOD

Zaradi slabšanja kreditnega portfelja bank oziroma slabšanja kvalitete kreditov v zadnjih letih, sem se odločil, da prikazem na kakšen način banke oblikujejo rezervacije in oslabitve oziroma kako prikazujejo realnejše stanje svojih terjatev, ki še niso zapadle v plačilo. Prav tako bom prikazal politiko in načela upravljanja s kreditnim tveganjem v izbrani Banki.

Namen magistrske naloge je, s pomočjo domače, tuje in interne strokovne literature, prikazati pomembnost kreditnega tveganja v poslovni banki in njenega kapitala, ki omogoča absorpcijo različnih tveganj, katerim je banka izpostavljena. Prav tako so prikazani postopki oziroma procesi na področju obvladovanja kreditnega tveganja ter oblikovanje oslabitev in rezervacij, ki predstavljajo rezultat učinkovitega upravljanja s kreditnim tveganjem. Za sodobne banke je značilno, da tveganja, povezana s kreditiranjem, ne le spremljajo, pač pa skušajo s svojim kreditnim portfeljem tudi čim bolj aktivno in učinkovito upravljati oziroma obvladovati.

Cilj magistrskega dela je predstaviti obvladovanje kreditnega tveganja v manjši poslovni banki v Sloveniji, ki je hčerinska banka tuje banke. Glede na to, da je banka del tuje bančne skupine, mora upoštevati pravila poslovanja, ki jih določa matična banka, vendar pa ta ne smejo biti v nasprotju s slovensko zakonodajo. Prav tako je cilj potrditi ali ovreči hipotezo, da ima izbrana Banka konservativnejšo politiko (strožja merila) razvrščanja terjatev do banke ter posledično oblikovanja oslabitev in rezervacij kot ostale banke v Sloveniji. Analiza politike je prikazana s primerjavo kvalitete kreditnega portfelja izbrane Banke in bančnega sistema v Sloveniji, s pomočjo katere bom potrdil ali ovrgel hipotezo.

Metodološki prijemi pri izdelavi magistrskega dela bodo temeljili na metodah znanstvenega raziskovanja. Teoretični del bo zasnovan na večjem številu metod znanstvenega raziskovanja. Uporabljen bo deskriptivni pristop v smislu deskripcije (opisovanje dejstev, procesov in pojavov), komparativna metoda v smislu primerjave (povzemanje opazovanj, spoznanj in stališč drugih avtorjev). Uporabljena bo literatura domačih in tujih avtorjev ter interna gradiva poslovne banke, ki bo zaradi varovanja poslovne skrivnosti, poimenovana izbrana Banka. Prav tako bo preučena veljavna zakonska ureditev obravnavanega področja. Poleg strokovne literature je pri pisanju magistrskega dela prisotno lastno znanje, pridobljeno z delom v poslovni banki in med študijem v okviru magistrskega programa.

Struktura obsega 7 poglavij, v katerih prikazujem obvladovanje kreditnega tveganja in oblikovanje rezervacij ter oslabitev za kreditno tveganje. Začetek je namenjen opredelitvi kreditnega tveganja in dejavnikov, ki vplivajo nanj. Prikazani so elementi merjenja kreditnega tveganja in njihovo ocenjevanje. Začetni del temelji na definicijah raznih avtorjev in zakonodaje na tem področju. Kreditno tveganje vpliva na izračun minimalnih kapitalskih zahtev, zato sledi predstavitev sestave kapitala banke, ki jo definira Sklep o izračunu kapitala bank in hranilnic. Sledi opis funkcij in uporabe kapitala v banki.

Basel II opredeljuje minimalne kapitalske zahteve, kjer vključuje tudi kapitalsko zahtevo za kreditno tveganje v okviru prvega stebra, zato s sliko prikazujem tristebno strukturo, ki jo narekuje Basel II in prikazujem izračun koeficienta kapitalske ustreznosti (tudi za primer izbrane Banke). Sledi predstavitev standardiziranega pristopa in IRB pristopa (pristop internih bonitetnih sistemov) za določanje kapitalskih zahtev za kreditno tveganje (določa potrebni kapital za pokrivanje kreditnega tveganja). Kasneje bom predstavil sistem elementov kreditne sposobnosti, ki ga upoštevajo v izbrani Banki, kjer podrobneje prikazujem vse elemente in merila (v primeru pravnih oseb, zasebnikov in posebnih vrst kreditojemalcev), ki jih uporabljajo za klasifikacijo komitentov in posledično ocenitev potrebnih oslabitev in rezervacij za kreditno tveganje.

Sledi poglavje o oslabitvah in rezervacijah, kjer predstavljam definicije in podrobneje opisujem sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic. Predstavljene so tvegane aktivne in zunajbilančne postavke, za katere je potrebno oblikovati rezervacije in oslabitve za kreditno tveganje. Prav tako bom opisal vpliv zavarovanj na oblikovanje oslabitev in rezervacij ter katere vrste zavarovanj so za banko relevantne. V nadaljevanju bom predstavil skupine od A do P, ki služijo za izračun odbitne postavke od temeljnega kapitala. Klasifikacija komitentov v te skupine določa višino oblikovanih rezervacij in oslabitev. Naložbena dejavnost je dinamična kategorija, kar pomeni, da banke vsak dan odobravajo nove naložbe, nekatere stare pa dospevajo v plačilo in po plačilu izginjajo iz bilančnih evidenc. Če je bila obveznost v celoti poravnana, mora banka sprostiti (odpraviti) v preteklosti oblikovano rezervacijo na takšno terjatev, zato sledi podpoglavje sproščanja rezervacij. V nadaljevanju prikazujem, kdaj se oslabitve in rezervacije ocenjujejo skupinsko (za več komitentov v eni skupini) in kdaj posamično (ocenjevanje enega komitenta).

V nadaljevanju je prikazano upravljanje kreditnega tveganja v izbrani Banki, kjer so predstavljena načela, ki jih uporabljajo za upravljanje s kreditnim tveganjem in smernice v kreditnem procesu. Sledi predstavitev sistema ocenjevanja izgub in kreditnega tveganja v izbrani Banki, kjer prikazujem način ugotavljanja in postopek ocenjevanja (skupinsko ali posamično) oslabitev in rezervacij.

Zadnje poglavje je namenjeno analizi kreditnega portfelja izbrane Banke in bančnega sistema. Namen analize je prikazati kvaliteto kreditnega portfelja izbrane Banke in bančnega sistema in potrditi hipotezo konzervativnejše politike izbrane Banke v primerjavi z bančnim sistemom v Sloveniji.

Magistrsko delo je osredotočeno na kreditno tveganje in merjenje le-tega, ki predstavlja najpomembnejše tveganje pri poslovanju banke. V delu niso obdelana ostala tveganja, s katerimi se banka sooča pri svojem poslovanju.

1 KREDITNO TVEGANJE

Tveganje je povezano z negotovostjo in pomeni verjetnost nastanka neželenega dogodka. Neželeni dogodek predstavlja v finančnem okviru izgubo (Baesens & Van Gestel, 2009, str. 23).

Kreditno tveganje pomeni tveganje nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika do banke (Zakon o bančništvu, Ur.l. RS, št. 131/06, 1/08 in 109/08).

1.1 Opredelitev kreditnega tveganja

Kreditno tveganje pomeni za banko tveganje, da terjatev delno ali v celoti ne bo poravnana v določenih rokih ali pod določenimi pogoji zaradi plačilne nesposobnosti dolžnika. Bančni posel je zaključen šele takrat, ko posojilojemalec banki vrne dolg brez kakršnekoli izgube. Znižanje kreditnega tveganja banka omeji tako, da pred odobritvijo temeljito analizira boniteto potencialnega posojiljemalca, spremlja vračanje posojila in razpršuje svoja posojila (Dimovski & Gregorič, 2000 str. 74).

Minimiziranje kreditnega tveganja in sklepanje dobrih kreditnih pogodb dobro utemeljujeta koncept napačne izbire (oblika predpogodbenega oportunitizma, ki je posledica asimetričnosti informacij) in moralnega hazarda (oblika popogodbenega oportunitizma, ko po sklenitvi pogodbe katera od pogodbenih strank začne izvajati akcije, s katerimi povečuje svoje koristi na račun koristi druge pogodbene stranke) (Prašnikar & Debeljak, 1998, str. 302).

Problematičnost napačne izbire na trgu kreditov predstavljajo tisti kreditorejmalci, katerih projekti bodo najverjetneje vodili do nezadostnih rezultatov. Omenjeni kreditorejmalci s tveganimi investicijskimi projekti si bodo najbolj prizadevali prepričati banko za posojilo, tudi tako, da ne bodo razkrili vseh informacij, ampak le pozitivne. Zaradi velike verjetnosti, da krediti ne bodo vrnjeni, so slednji s strani banke najmanj zaželeni.

Moralni hazard se na trgu kreditov pojavlja v primerih, ko kreditorejmalec pridobi posojilo in se odloči pridobljena sredstva vložiti v projekte, ki prinašajo visoke dobičke. Taki projekti pa pomenijo visoko tveganje, kar pomeni, da obstaja višja verjetnost, da krediti ne bodo vrnjeni. Da bi bila banka uspešna, se mora izogniti problemoma napačne izbire in moralnega hazarda, ki povečujeta verjetnost nevrčila kredita. Banka si prizadeva, da bi se temu problemu izognila z različnimi principi upravljanja kreditnega tveganja: s pridobivanjem informacij o kreditorejmalcih in z njihovim nadziranjem, oblikovanjem dolgoročnega odnosa s strankami, s kreditnimi zavezami, z zavarovanji, vzdrževanjem minimalnega stanja na računu in z

racionaliziranjem kreditov (neodobravanjem visoko tveganih projektov oziroma samo v določenem obsegu).

1.2 Vrste kreditnega tveganja in vpliv dejavnikov

Kreditno tveganje je razvrščeno na tri vrste podtveganj (Anson, Fabozzi, Choudhry & Chen, 2004, str. 5- 6):

- **Tveganje neplačila**, ki predstavlja osnovno vrsto tveganja in izhaja iz verjetnosti, da kreditojemalec ne bo sposoben poplačati svoje terjatve. Tveganje neizpolnitve dolžnosti kreditojemalca določa predvsem njegova kreditna sposobnost in doba kreditnega odnosa. Za izračun omenjenega tveganja potrebuje banka ustrezen sistem za pridobivanje informacij in redno spremljanje komitenta. Z daljšanjem kreditne dobe se verjetnost neizpolnitve dolžnosti kreditojemalca poveča (povečuje se tveganje).
- **Tveganje poplačila**, ki izhaja iz možnosti, da banki ne bo uspelo izterjati dolga oziroma, da ne bo mogoče poplačati izgube s prodajo zavarovalnih inštrumentov. Za odobritev kredita banka namreč zahteva ustrezno zavarovanje z unovčitvijo, katerega se zavaruje pred morebitnim neplačilom kredita. Izterjava dolga oziroma poplačilo v primeru neplačanega kredita je odvisno od kvalitete zavarovanja, ki zahteva ustrezno spremljanje njegove unovčljivosti (cene, ki jo dosega na trgu).
- **Tveganje izpostavljenosti**, ki jo povzroča negotovost pri odplačevanju. Izpostavljenost banke se ločuje na dve vrsti, in sicer maksimalno in pričakovano. Pričakovana izpostavljenost je pričakovana izguba banke v primeru, da dolžnik ne poravnava svojih obveznosti, medtem ko je maksimalna izpostavljenost največja vsota, ki jo banka izgubi v primeru neplačila dolžnika.

Na kreditno tveganje vpliva veliko dejavnikov, katerih moč vpliva je odvisna od kreditnega portfelja v posamezni banki in so osnova za merjenje kreditnega tveganja, oziroma za ocenjevanje kreditnejemalčeve sposobnosti vračila izposojenih sredstev (Šubelj, 2000, str. 7):

- **Domače okolje:** politični in izredni dogodki (revolucija, državni udar), nesreče, neugodna gospodarska in tržna gibanja (recesija, inflacija, sprememba obrestne mere), sprememba ekonomske politike (sprememba davčne politike, denarne politike, zakonodaje), propad sistema zavarovanj ali garancij;
- **Mednarodno okolje:** neugodni politični dogodki (vojne, embargo), neugodna sprememba menjalnih tečajev, gibanje uvoza in izvoza;
- **Panoga:** motnje v komercialnih postopkih, razmere na nabavnem in prodajnem trgu, obnašanje konkurence, sprememba predpisov, sprememba tehnologije, nihanje cen surovin, pogajalska moč kupcev in prodajalcev;

- **Podjetje:** plačilna sposobnost, kvaliteta vodenja, organizacijska struktura, slabi odnosi med zaposlenimi, finančna politika, strateške usmeritve.

1.3 Ocenjevanje in merjenje kreditnega tveganja

Ocenjevanje kreditnega tveganja je ključno predvsem zaradi treh osnovnih motivov Banke, ki so pokazatelj kreditnejalčeve zmožnosti vračanja kreditov (Karpe, 1997, str. 36):

- cena posojila (obrestna mera, ki jo plača kreditnejalec),
- višina posojila (znesek, ki ga banka odobri kreditnejalcu in je ocenjen na podlagi zmožnosti kreditnejalčevega vračila),
- ocena potencialne izgube, ki jo banka prevzame ob posoji sredstev.

Potencialno izgubo, ki izvira iz kreditnega tveganja, delimo na pričakovano izgubo in nepričakovano izgubo (Hull, 2009, str. 279):

- Pričakovana izguba (angl. *Expected loss*, v nadaljevanju EL), ki jo izračunamo iz statističnega povprečja velikega števila že odobrenih kreditov in jo pokrivamo z rezervacijami.
- Nepričakovana izguba (angl. *Unexpected loss*, v nadaljevanju UL) je razlika med potencialno in pričakovano izgubo, pokrivamo jo s kapitalom.

Kreditno tveganje je z vidika nastanka potencialnih izgub najpomembnejše bančno tveganje, zato je pomembno njegovo učinkovito obvladovanje in upravljanje. Banke zmanjšujejo to tveganje z analizo kreditne sposobnosti posojilojemalcev in glede na velikost tveganja določijo višino obrestne mere ter oblikujejo rezervacije. Rezervacije so lahko splošne in posebne, ki se oblikujejo glede na boniteto dolžnika. So odbitna postavka stanja naložb in zmanjšujejo dobiček (Dimovski & Gregorič, 2000, str. 40).

Merjenje kreditnega tveganja sestavljajo tri glavne komponente (Karpe, 1997, str. 36):

- izračun verjetnosti, da kreditnejalec ne bo pravočasno ali da sploh ne bo poravnal svojih obveznosti;
- izračun dejanske izgube v odstotkih, ki jo banka realizira, ko je že uveljavila zavarovanja za odobren kredit oziroma začela postopek izterjave;
- izračun izpostavljenosti banke iz naslova kreditnega tveganja v določenem časovnem obdobju.

Prva komponenta, ki je izračun verjetnosti, da kreditojemalec ne bo pravočasno poravnal svojih obveznosti oziroma verjetnost neplačila iz kreditojemalčeve strani, je najpomembnejši del postopka merjenja kreditnega tveganja. Za njen izračun banke potrebujejo veliko informacij o komitentih, ki jih pridobijo iz zunanjih virov (specializirane agencije) ali pa imajo razvit svoj sistem pridobivanja informacij. Vsak interni model za merjenje kreditnega tveganja mora biti razumljiv, skladen z zakonodajo in primerljiv z modeli drugih finančnih institucij.

2 KAPITAL BANKE

Kapital banke se deli na tri kategorije: temeljni kapital, dodatni kapital I in dodatni kapital II. Pri izračunavanju kapitalskega količnika v okviru minimalnih kapitalskih zahtev se upošteva regulatorni kapital, ki zajema celoten razpoložljivi temeljni kapital in dodatni kapital I ter le del dodatnega kapitala II. Pri določanju razpoložljivega temeljnega in dodatnega kapitala I je potrebno upoštevati odbitne postavke, ki so opredeljene v Sklepu o izračunu kapitala bank in hranilnic (Ur.l. RS št 85/2010).

2.1 Temeljni kapital (TIER 1)

Temeljni kapital predstavlja mero bančne finančne moči. Sestavlja ga kapital v obliki navadnih in prednostnih delnic ter rezerv in zadržanih dobičkov. Kapitalski količnik temeljnega kapitala mora znašati vsaj 4 %, kar pomeni, da mora temeljni kapital predstavljati vsaj 50 % celotnega kapitala. Basel II dopušča lokalnim regulatornim organom natančne definicije postavk temeljnega kapitala, ki ustrezajo zahtevam lokalnih zakonskih predpisov. Basel II opredeljuje naslednje postavke temeljnega kapitala (Basel Committee on Banking Supervision, 2006, str. 14-18):

- **Vplačani osnovni kapital in kapitalne rezerve**, ki obsegajo navadne delnice po nominalni vrednosti.
- **Rezerve in zadržani dobički** ali izguba, ki obsegajo zadržani dobiček, oblikovan iz čistega dobička preteklih let, ki je neobremenjen z morebitnimi prihodnjimi obveznostmi. V okviru te postavke mora banka upoštevati tudi zadržano izgubo z negativnim predznakom.
- **Hibridni instrumenti.**

Temeljni kapital je zmanjšan za naslednje odbitne postavke:

- lastne delnice, ki imajo značilnosti temeljnega kapitala,
- neopredmetena dolgoročna sredstva banke,

- čista izguba poslovnega leta oziroma izguba med letom,
- znesek oslabitev finančnih sredstev, merjenih po metodi odplačne vrednosti in rezervacij za prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah na podlagi MSRP,
- razlika med izkazanimi oslabitvami finančnih sredstev oziroma rezervacijami za prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah na podlagi lastne metodologije po MSRP.

2.2 Dodatni kapital I (TIER 2)

Dodatni kapital I sestavljajo (Basel Committee on Banking Supervision, 2006, str. 14-18):

- **Presežek iz prevrednotenja**, ki predstavlja 80 % zneska pozitivnih učinkov iz presežka iz prevrednotenja v zvezi z delnicami in deleži, razpoložljivimi za prodajo in izkazanimi po pošteni vrednosti, opredmetenimi osnovnimi sredstvi, vrednotenimi po modelu poštene vrednosti ter dobičkov iz naložbenih nepremičnin, merjenih po modelu poštene vrednosti.
- **Presežek oslabitev in rezervacij** nad pričakovanimi izgubami, izračunanimi po pristopu notranjih bonitetnih sistemov (v nadaljevanju: po pristopu IRB). Banka, ki izračunava kapitalsko zahtevo za kreditno tveganje po pristopu IRB, lahko vključi med sestavine dodatnega kapitala I pozitivno razliko med zneskom oslabitev in rezervacij za izpostavljenosti, ki so oblikovane skladno z MSRP in zneskom pričakovane izgube.
- **Hibridni instrumenti** dodatnega kapitala I.
- **Presežki iz naslova hibridnih instrumentov** temeljnega kapitala.
- **Prednostne kumulativne delnice** brez fiksne donosa.
- **Podrejeni dolg.**
- **Prednostne kumulativne delnice** s fiksnim donosom.

Dodatni kapital I ne sme presegati zneska temeljnega kapitala in je torej omejen na 100 % njegove vrednosti.

2.3 Dodatni kapital II (TIER 3)

Dodatni kapital II banke predstavlja podrejeni dolg, katerega namen je pokrivanje tržnega tveganja. Velikost dodatnega kapitala je omejena na 250 % temeljnega kapitala (Baesens & Van Gestel, 2009, str. 352).

2.4 Funkcija in uporaba kapitala banke

Osnovna funkcija kapitala banke je zagotavljanje zaupanja v banko s tem, da ščiti imetnike bančnih vlog v primeru nesolventnosti banke. Pet temeljnih funkcij kapitala v bankah so (Saunders & Cornett, 2006, str. 567-568):

- **zagotavljanje zaupanja v banko** na način, da ščiti sredstva vlagateljev depozitov pred morebitnimi nepredvidenimi izgubami in omogoča nemoteno poslovanje banke,
- **absorpcija nepričakovane izgube** v primeru nepredvidljivih negativnih dogodkov in tako omogoča nemoteno poslovanje banke,
- **nadzorna omejitev** neutemeljene rasti bančnih naložb,
- **vir sredstev** za nakup osnovnih sredstev,
- zagotavljanje **zadostne količine denarja** za investicije, ki so pomembne za finančne storitve.

Kapital banke lahko ločimo na ekonomski in regulatorni kapital, ki se med seboj ločita po višini in namenu. Ekonomski kapital je opredeljen kot količina kapitala, ki je po mnenju banke zelena in zadovoljiva za opravljanje obstoječega in pričakovanega poslovanja, ne glede na regulatorne zahteve. Namen ekonomskega kapitala je omejitev verjetnosti propada banke, poleg tega pa je potreben za financiranje aktivnosti banke (Matten, 2000, str. 19).

Regulatorni kapital je vedno večji kot ekonomski, saj upošteva tudi stroške, ki bi jih zaradi propada banke utrpeli drugi deli finančnega sektorja in realne ekonomije (Karcadag & Taylor, 2000, str. 9).

Sklep o izračunu kapitala bank in hranilnic (Ur.l. RS št 85/2010) določa, da se temeljni kapital in dodatni kapital I lahko uporabita za izpolnjevanje kapitalskih zahtev za kreditna, operativna ter tržna tveganja. Dodatni kapital II se lahko uporabi samo za izpolnjevanje kapitalskih zahtev za tržna tveganja, razen kapitalskih zahtev za tveganje poravnave in kreditno tveganje nasprotne stranke.

2.5 Kapitalski sporazum Basel II

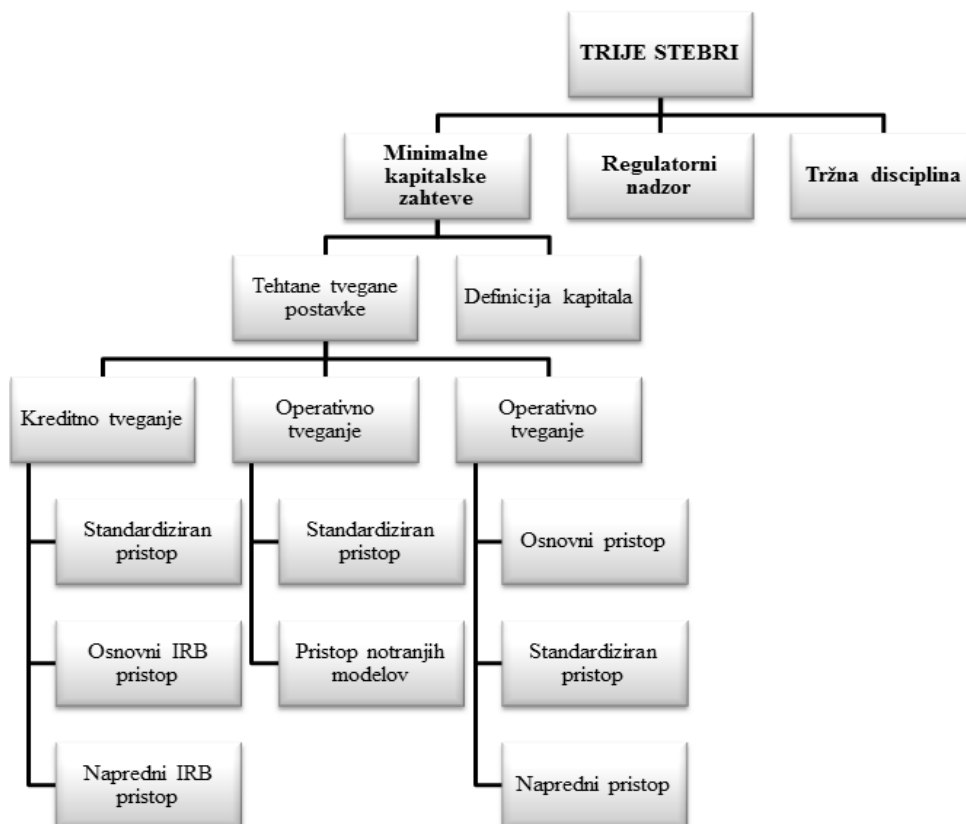
Poslovanje in obstoj banke zagotavlja njen kapital, ki predstavlja eno ključnih sestavin. V zadnjih dvajsetih letih je nadzor nad bančnim kapitalom postal eden glavnih dejavnikov pri učinkovitem upravljanju banke. Velikost kapitala je bila včasih odvisna predvsem od volje poslovodstva in lastnikov banke, zato se je začelo postavljati vprašanje, ali ima banka zadostno količino kapitala za pokrivanje različnih tveganj, ki jim je pri poslovanju izpostavljena. Baselski odbor bančnih nadzornikov je ob ugotovitvi, da je ustrezna višina kapitala nujno potrebna za varnost in stabilnost bančnega ter finančnega sistema, 15. julija

1988 sprejel prvi sporazum o kapitalski ustreznosti, ki predstavlja največji mejnik v okviru bančnega nadzora. Basel I je postavil enoten sistem pravil za določanje minimalnih bančnih kapitalskih zahtev v primeru nepričakovane izgube zaradi finančnih tveganj in temelje nacionalnega bančnega nadzora v več kot 100 državah (Sušnik, 2001).

Da bi približali regulatorni kapital ekonomskemu kapitalu se je dopolnil z Baselom II, ki je bil sprejet leta 2004, končno besedilo pa je bilo objavljeno junija 2006. V Evropski uniji (v nadaljevanju EU) je stopil v veljavo 1. 1. 2007 v obliki Direktive kapitalskih zahtev (CRD, angl. *Capital Requirements Directive*). Basel II, za razliko od svojega predhodnika, poleg kreditnega tveganja namenja veliko pozornost tudi nekreditnim tveganjem, kot je operativno. Poleg tega pa pri določanju kapitalskih zahtev omogoča večjo diferenciacijo uteži za kreditno tveganje.

Basel II je sestavljen iz treh medsebojno povezanih, komplementarnih delov oziroma stebrov, in sicer na kvantitativnem stebru imenovanem Minimalne kapitalske zahteve in na dveh kvalitativnih stebrih, imenovanih Regulatorni nadzor in Tržna disciplina. Stebri so medsebojno tesno povezani in naj bi pripomogli k večji varnosti ter stabilnosti finančnega sistema (Šturm, 2009, str. 18).

Slika 1: Tristeburna struktura Basla II

Vir: Basel Committee on Banking Supervision, *International convergence of capital measurement and capital standards*, 2006, str. 6.

2.5.1 PRVI STEBER: MINIMALNE KAPITALSKE ZAHTEVE

Prvi steber predstavlja izračun celotne minimalne kapitalske zahteve za kreditno, tržno in operativno tveganje. Kapital se izračuna po opredelitvi regulatornega kapitala in tveganju prilagojenih sredstev kot je razvidno iz enačbe (1). Skupno razmerje kapitala ne sme biti nižje od 8 % (Basel Committee on Banking Supervision, 2006, str. 12)

$$\text{Koef. Kapitalske ustreznosti} = \frac{\text{Kapital}}{\text{Kap. zahteve (kreditno tveganje + tržno tveganje + operativno tveganje)}} \quad (1)$$

Kapital sestavlja regulatorni kapital, torej **temeljni kapital** (TIER 1 - delniški kapital vključno z nekumulativnimi prednostnimi delnicami in nerazdeljeni dobiček in kapitalske rezerve), **dodatni kapital I** (TIER 2 - predstavljajo rezervacije za nepričakovane izgube, revalorizacijske in operativne rezerve, hibridni in dolžniški instrumenti dolgoročni podrejeni dolg in obveznice, ki so zamenljive za lastniški delež) in **dodatni kapital II** (TIER 3 - podrejeni dolg za pokrivanje tržnega tveganja), katerih vsoto zmanjšujejo odbitne postavke. Dodatni kapital ne sme presegati 100 % temeljnega kapitala, prav tako je velikost dodatnega kapitala II omejena na 250 % temeljnega kapitala (Basel Committee on Banking Supervision, 2006, str. 13).

Različne metodologije izračuna kapitalskih zahtev za pokrivanje tveganj naj bi bile bolj občutljive na različne učinke upravljanja s tveganjem. Hkrati so prilagojene zmožnostim v obliki resursov, informacijskih sistemov in različnim obsegom ter vrstam poslov za posamezno banko, zato uvaja sporazum tri možne pristope k izračunavanju kapitalskih zahtev iz naslova kreditnega tveganja in tri možne pristope za obravnavanje operativnega tveganja.

Tabela 1 prikazuje primer izračuna koeficienta kapitalske ustreznosti v izbrani Banki. Iz izračuna je razvidno, da znaša koeficient 12,04 % in dosega kapitalsko ustreznost, ki je višja od minimalne predpisane (8 %).

Tabela 1: Prikaz izračuna koeficienta kapitalske ustreznosti

v EUR	
Regulatorni kapital (Temeljni kapital + dodatni kapital I + dodatni kapital II)	237.867.000
Temeljni kapital	228.974.000
Basel II	
Tveganju prilagojena sredstva za kreditno tveganje 1	1.808.875.000
Zahteve za tržna tveganja 2	49
Zahteve za operativna tveganja 3	13.262.000
Minimalne kapitalske zahteve po Baslu II (v%) 4	8
Skupaj tveganju prilagojena aktiva (1+2/4+3/4)	1.975.262.500
Koeficient kapitalske ustreznosti (Regulatorni kapital/Tveganju prilagojena aktiva) (v %)	12,04
Presežek/primanjkljaj predpisanega minimalnega kapitala	79.846.000

Vir: Interni podatki izbrane Banke d.d. (2009a) - Načela upravljanja s kreditnim tveganjem v Banki.

2.6 Kapitalska zahteva za kreditno tveganje

Kapitalska zahteva za kreditno tveganje znaša 8 % vsote tveganjem prilagojenih zneskov izpostavljenosti. Banka mora za izračun tveganjem prilagojenih zneskov izpostavljenosti uporabiti (Zakon o bančništvu, Ur.l. RS, št. 99/2010):

- standardizirani pristop ali
- pristop na podlagi notranjih bonitetnih sistemov (angl. *Internal ratings-based approach*, v nadaljevanju IRB), če za uporabo tega pristopa dobi dovoljenje Banke Slovenije.

2.6.1 STANDARDIZIRAN PRISTOP

Standardiziran pristop je najenostavnejši pristop za določanje kapitalskih zahtev za kreditno tveganje. Temelji na obstoječem pristopu tehtanja terjatev z različnimi utežmi glede na njihovo tveganost. V okviru Baselskega sporazuma iz leta 1988 so pri izračunavanju tehtane tvegane aktive uporabljene štiri kategorije tveganja, torej štiri uteži (0 %, 20 %, 50 %, 100 %). Basel II je uvedel dodatno utež 150 % za dolžnike z najnižjo bonitetno oceno oz. za najmanj kvalitetne terjatve bank (Kovač & Janevska, 2003).

Tabela 2: Uteži za posamezne bonitetne skupine v standardiziranem pristopu

Predlagane uteži po skupinah razredov	Podjetja (v %)	Države (v %)	Banke z zapadlostjo > 3 mesecev (v %)	Banke z zapadlostjo < 3 mesecev (v %)
AAA do AA-	20	0	20	20
A+ do A-	50	20	50	20
BBB+ do BB-	100	50	50	20
BB+ do B-	100	100	100	50
Pod BB-	150	100	100	50
Pod B-	150	150	150	150
NEOCENJENA	100	100	50	20

Vir: Zavodnik & Šušteršič, 2004.

Tabela 2 prikazuje uteži za tehtanje po skupinah razredov pri izračunu kapitalskih zahtev za kreditno tveganje.

Uvrstitev v eno izmed kategorij tveganja, ki določa kreditno kvaliteto, določa zunanja bonitetna ocena, ki jo izdelata zunanja bonitetna institucija, če Banka Slovenije to bonitetno institucijo prizna kot primerno za te namene (Zakon o bančništvu, Ur.l. RS, št. 99/2010).

Glede na to, da naj bi kapitalske zahteve, izračunane na podlagi standardiziranega pristopa, vsebovale višjo premijo za tveganje v primerjavi s tistimi, izračunanimi na podlagi IRB pristopa, kar naj bi opravičevalo dejstvo, da banke, ki uporabljajo IRB pristop, bolj učinkovito merijo in obvladujejo svoja tveganja ter imajo v sistem spremljanja tveganj vgrajene strožje notranje kontrole, se zastavlja vprašanje, katere banke so zainteresirane za uporabo standardiziranega pristopa (William, Treacy & Carey, 2000).

To so nedvomno banke, ki iz takšnih ali drugačnih razlogov niso sposobne ali ne želijo uporabljati bolj razvitih pristopov k merjenju tveganja, na primer banke (Rubin, 2003):

- pri katerih so kapitalske spodbude za uporabo IRB pristopa premajhne glede na sestavo njihovega kreditnega portfelja (banke z zelo tveganim portfeljem, z veliko koncentracijo v portfelju, zelo majhne banke z relativno preprostimi bančnimi posli),
- ki, vsaj na začetku, ne bodo izpolnjevale strogih pogojev za uporabo IRB pristopa,
- ki niso sposobne zagotoviti dovolj dolge časovne vrste podatkov,
- ki niso pripravljene investirati v izboljšave in nadgradnjo informacijskih sistemov.

Po drugi strani pa naj bi številne spodbude banke navajale k razmišljanju o uporabi pristopa notranjih bonitetnih sistemov (IRB) (Rubin, 2003):

- trg bo nagradil banke, ki bodo vlagale v izboljšave svojih sistemov za upravljanje s kreditnim tveganjem; večja konkurenčnost takšnih bank bo posledica aktivnega upravljanja s kreditnim portfeljem, boljših politik za določanje cen kreditov, natančnejše alokacije kapitala ter inovacij produktov in storitev,
- banke, ki bodo uporabljale IRB pristop, bodo veljale za bolj kredibilne, saj bo uporaba naprednejših pristopov k merjenju tveganja pogojena z izpolnjevanjem številnih pogojev in preverjena s strani nadzornikov,
- banke bodo namesto dveh sistemov za merjenje tveganj lahko uporabljale enega tako za interno upravljanje s tveganji kot za regulatorne namene,
- zaradi večje transparentnosti poslovanja bank, povezane z uporabo IRB pristopa, naj bi se zmanjšala informacijska asimetrija na trgu finančnih produktov in posledično stroški financiranja.

Banke v Sloveniji, vključno z izbrano Banko in z izjemo ene banke, uporabljajo standardiziran pristop pri ugotavljanju kapitalskih zahtev za kreditno tveganje.

2.6.2 PRISTOP NA PODLAGI NOTRANJIH BONITETNIH SISTEMOV (IRB)

Ena največjih novosti, ki jih prinaša kapitalski sporazum Basel II, je uporaba internih bonitetnih sistemov za namen določanja potrebnega kapitala za pokrivanje kreditnega tveganja. Ker so interni bonitetni sistemi izredno kompleksni, njihova uporaba zahteva specifična vsebinska, tehnološka ter druga znanja, in še kako pomembno je, da banke izpolnjujejo niz pogojev oz. minimalnih standardov, ki zagotavljajo stabilne in verodostojne sisteme internih bonitetnih ocen.

IRB omogoča približevanje regulatornega kapitala dejanskim tveganjem, ki jim je banka izpostavljena. Osnovni cilj je zajeti dejansko ekonomsko tveganje posameznih naložb ali poslov banke. IRB temelji na lastnem sistemu internih bonitetnih ocen oz. sistemu razvrščanja komitentov, ki omogoča diferenciacijo kreditnega tveganja in s tem posledično natančnejši izračun kapitalskih zahtev za kreditno tveganje. Banke, ki pridobijo soglasje s strani nadzornika, imajo možnost uporabljati svoje lastne ocene tveganj in na podlagi le-teh tudi določati kapitalske zahteve za posamezne kategorije izpostavljenosti (Čargo & Štajner, 2004).

IRB pristop za namen določanja potrebnega kapitala za pokrivanje kreditnega tveganja poteka v naslednjih korakih (Čargo & Štajner, 2004):

- razčlenitev bančnega portfelja v kategorije in podrazrede glede na tip izpostavljenosti (do podjetij, držav, bank, majhnih dolžnikov itd.),
- pripisovanje verjetnosti neplačila za posamezen bonitetni razred ter izgube in prilagojene izpostavljenosti v primeru neplačila za posamezno terjatev,
- izračun uteži na podlagi komponent tveganja in izračun tveganju prilagojene aktive,
- izračun višine kapitala, potrebnega za kritje tveganj.

Pristop na osnovi internih bonitetnih ocen za merjenje kreditnih tveganj za vsako kategorijo izpostavljenosti opredeljuje tri ključne elemente, in sicer:

2.6.2.1 Komponente tveganja

Glavne komponente tveganja, ki predstavljajo ključne vhodne podatke za metode v okviru IRB pristopa so naslednje (Jiménez & Saurina, 2004):

- **Verjetnost neplačila** (angl. *Probability of Default*, v nadaljevanju **PD**) podaja oceno verjetnosti, da dolžnik ne bo poravnal svoje obveznosti, in sicer na podlagi kvantitativnih informacij (računovodski izkazi) in kvalitativnih informacij (ocena kakovosti managementa dolžnika, lastniška struktura). Časovni horizont za oceno verjetnosti neplačila (PD) je eno leto.
- **Izguba v primeru neplačila** (angl. *Loss Given Default*, v nadaljevanju **LGD**) se izraža v odstotku od izpostavljenosti (pri oceni se upoštevajo zavarovanja, prednostne pravice) za vsako posamezno interno bonitetno oceno.
- **Izpostavljenost ob neplačilu** (angl. *Exposure at Default*, v nadaljevanju **EAD**) izraža dejavnik odvisnosti velikosti izgube od zneska izpostavljenosti banke v trenutku neplačila (praviloma enaka nominalnemu znesku, v primeru odprtih kreditnih linij pa je potrebno upoštevati tudi pričakovane prihodnje odlive iz naslova neizkoriščenega dela kreditne linije).
- **Zapadlost** (angl. *Effective Maturity*, v nadaljevanju **M**) in **velikost dolžnika**.

Basel II opredeljuje dva možna IRB pristopa, in sicer osnovni in napredni IRB pristop. Banke, ki se bodo odločile za osnovni IRB pristop, bodo morale zagotavljati svoje ocene verjetnosti neplačila (PD) ter uporabljati ocene ostalih komponent tveganja, ki jih bo določil nadzornik. Banke z naprednim IRB pristopom naj bi uporabljale svoje ocene za komponente tveganja PD, LGD in EAD, vsekakor pa bodo morale zagotavljati lastne ocene zapadlosti (M).

2.6.2.2 Funkcije za pretvorbo ocen komponent tveganja v uteži za tveganje (angl. risk weight functions)

Uteži za tehtanje kreditnega tveganja se v okviru IRB pristopa izračunajo kot funkcija vhodnih podatkov PD, LGD in v nekaterih primerih tudi M. Komponente tveganja se torej s pomočjo kontinuirane funkcije (risk weight function) pretvori v uteži, s katerimi se nato določa kapitalske zahteve za posamezne kategorije izpostavljenosti bančnega portfelja. Ta pristop dopušča enoten nabor uteži, ki ga uporablja standardizirani pristop in na ta način omogoča večjo diferenciacijo tveganja ter prilagajanje različnim bonitetnim strukturam bank (Gordy, 2000).

Enačba 2 prikazuje formulo za izračun regulatornega kapitala za IRB pristop (Čargo & Štajner, 2004):

$$\text{Regulatorni kapital} \geq \text{tveganju prilagojena sredstva (RWA)} \times 8 \% \quad (2)$$

$$RWA = EAD \times \text{utež tveganja (PD, LGD, M, S)} \quad (3)$$

Enačba 3 prikazuje izračun tveganju prilagojenih sredstev (angl. *Risk weighted assets*, v nadaljevanju RWA).

2.6.2.3 Minimalne zahteve pri uporabi IRB pristopa

Ustrezen sistem za razvrščanje in oceno tveganj mora omogočati dobro presojo značilnosti dolžnika in posamezne transakcije oz. posla, smiselno diferenciacijo tveganj ter primerno in dosledno kvantitativno oceno tveganj. Banka, ki bo želela pridobiti soglasje za uvedbo in nadaljnjo uporabo svojega sistema internih bonitetnih ocen, bo morala zadoščati obsežnemu naboru minimalnih zahtev ne le na začetku v trenutku odobritve, temveč ves čas svojega poslovanja. Večina zahtev je v baselskem dokumentu podana v obliki ciljev, ki naj bi jih banka dosegla. Bistvena je sposobnost banke, da sistematično razvršča in meri kreditno tveganje, in sicer tako, da lahko nadzornik potrdi konsistentnost, zanesljivost in veljavnost bonitetnega sistema banke.

Nabor minimalnih zahtev, ki jih mora banka izpolnjevati (Čargo & Štajner, 2004):

- **Zasnova in postavitve bonitetnega sistema**, ki obsega metode, procese, kontrolo, zbiranje podatkov ter potrebno informacijsko tehnologijo, kar vse skupaj služi za

ocenjevanje kreditnega tveganja, dodelitev internih bonitetnih ocen posameznim dolžnikom ali terjatvam ter določitev ocen neplačil in izgub.

- **Delovanje bonitetnega sistema**, ki zahteva obširen obseg bonitetnih ocen, kjer je potrebno dodeliti bonitetno oceno vsakemu kreditojemalcu in vsem priznanim porokom ter pripisati bonitetno oceno terjatve (angl. facility rating) vsaki posamezni izpostavljenosti. Prav tako zahteva celovito dodeljevanje bonitetnih ocen, kjer je potrebno izvajati reden periodični pregled veljavnosti bonitetne ocene (najmanj enkrat letno). Banka mora zagotoviti učinkovito pridobivanje in ažuriranje informacij o finančnem položaju dolžnika ter o karakteristikah naložb, ki vplivajo na ocene izgube ob neplačilu (LGD) in izpostavljenosti ob naplačilu (EAD). Banka mora ažurirati dolžnikovo bonitetno oceno pravočasno po prejemu informacije.
- **Upravljanje bank in nadzorstvo**, ki zahteva, da so vsi procesi, ki se nanašajo na bonitetno oceno v banki s strani uprave ali ustreznega izvršnega telesa. Banka mora vzpostaviti neodvisno enoto za kontrolo kreditnega tveganja, ki bo odgovorna za oblikovanje, izbiro, implementacijo in izvajanje sistema internih bonitetnih ocen.
- **Uporaba internih bonitetnih ocen** v procesu odobritve kreditov, upravljanja s tveganji, notranje alokacije kapitala in vodenja banke mora biti v skladu z zahtevami, opredeljenimi v Baslu II.
- **Merjenje tveganj** s komponentami tveganja verjetnosti neplačila (PD), izgube ob neplačilu (LGD) in izpostavljenosti ob neplačilu (EAD) morajo temeljiti na vseh relevantnih in dosegljivih podatkih, informacijah in metodah. Ocene morajo biti osnovane na izkušnjah iz preteklosti ter empiričnih evidencah in ne le na osnovi subjektivne ali strokovne presoje. Banka lahko poleg notranjih podatkov uporabi tudi informacije iz zunanjih virov, vključno z zbirkami podatkov.
- **Ocena internih bonitetnih ocen** zahteva vzpostavitev zanesljivega načina oz. metodologijo za ugotavljanje točnosti in skladnosti bonitetnih sistemov, postopkov in ocen relevantnih komponent tveganja. Banka mora pokazati nadzorniku, da notranji proces ocene banki omogoča konsistentno in smiselno ovrednotenje delovanja sistema internih bonitetnih ocen in postopka ocenjevanja tveganj.
- **Ocene izgube v neplačilu (LGD) in izpostavljenosti ob neplačilu (EAD)**, določene s strani nadzornikov predpisujejo dodatne vrste zavarovanj, ki so poleg vrst zavarovanj v standardiziranem pristopu potrebne za zagotavljanje pravne gotovosti.
- **Zahteve za priznavanje zakupa oz. leasinga**, ki se razlikujejo od tistih, ki izpostavljajo banko tveganju preostale vrednosti, bodo obravnavane enako kot izpostavljenosti, zavarovane z enako vrsto (zastavnega) zavarovanja, pri čemer bo potrebno izpolnjevati minimalne zahteve za določeno vrsto zavarovanja z zastavo.
- **Izračun stroškov kapitala za izpostavljenost iz naslova lastniških instrumentov** zahteva, da mora biti uporabljen model sposoben zajeti vsa tveganja.
- **Zahteve glede razkritij**, ki so določene v tretjem stebru kapitalskega sporazuma mora banka izpolnjevati, sicer je njen IRB pristop neprimeren.

3 OBLIKOVANJE REZERVACIJ IN OSLABITEV V BANČNIŠTVU

Učinkovito obvladovanje kreditnega tveganja omogočajo oslabitve in rezervacije. Standardna definicija rezervacij in oslabitev predstavlja rezervacije in oslabitve kot finančni znesek ocenjenih stroškov banke, ki se bodo v prihodnje zagotovo pojavili, vendar njihov obseg do nekega trenutka v prihodnosti ne more biti točno določen. Banka sicer pričakuje, da se bo del njenega obstoječega kreditnega portfelja izkazal kot slab kredit, vendar pa je negotova glede obsega teh kreditov (Beattie et al., 1995, str. 9).

Bonitetna ocena, ki jo morajo banke določiti na podlagi kreditne sposobnosti komitenta pred odobritvijo posojila ali katere druge kreditne naložbe, odraža določeno stopnjo verjetnosti, da dolžnik ne bo sposoben poravnati prevzetih obveznosti v dogovorjenem roku oziroma bo imel težave z rednim poravnavanjem. Pri odobravanju naložb komitentom je tako banka izpostavljena tveganju, da bo morala v prihodnosti odpisati določen del odobrene naložbe. To tveganje se imenuje kreditno tveganje, torej tveganje, da dolžnik ne bo poravnal celotne obveznosti ali njenega dela (vračila glavnice, plačila obresti) v dogovorjenih rokih. Od tega je odvisna višina popravka vrednosti naložbe (kredita), ki ga morajo banke oblikovati in predstavlja vrednost potencialne izgube ali odpisa terjatve v prihodnjem času. Naložbe niso le posojila, ki jih banke vodijo na aktivni strani bilance stanja, za katere se oblikujejo oslabitve v izkazu poslovnega izida in popravki vrednosti v bilanci stanja, ampak vključujejo tudi potencialne obveznosti (garancije, odprti nepokriti akreditivi ipd.), ki jih vodijo v izvenbilančni evidenci ali zabilanci, za katere se oblikujejo rezervacije in tudi vplivajo na izkaz poslovnega izida. Oblikovanje popravkov vrednosti, oziroma znižanje nominalne vrednosti kredita pomeni na nek način sedanjo izgubo, ki bo morebiti nastala v prihodnosti v breme tekočega poslovanja. Slednje pomeni, da bo dobiček tekočega obdobja nižji za (neto) oblikovane popravke vrednosti terjatev oziroma za rezervacije in oslabitve, ki jih oblikujemo že danes za morebitni dejanski odpis terjatev iz naložb v prihodnjem času, obravnavanih v sedanjem času. Oblikovanje rezervacij in oslabitev oziroma popravkov vrednosti omogoča realnejšo sliko o varnosti naložbe, saj se lahko zgodi, da bo potrebno naložbo nekoč deloma ali v celoti odpisati, tako se izgubi denarni znesek, ki ustreza vrednosti odpisane naložbe (Nikolić, 2001, str. 5).

Oblikovanje rezervacij in oslabitev za potencialne odpise mora banka oblikovati že danes (v trenutku, ko se naložba odobrava), saj to omogoča realnejšo sliko poslovanja banke delničarjem banke in ostalim upnikom. Tako se izogne, da ne bi dobili napačne slike, da banka danes posluje zelo uspešno, čez nekaj let pa se lahko zgodi, da gre zaradi odpisa terjatev, ki jih odobrava danes, v stečaj. Tako si lahko upniki banke, delničarji, nadzorni organi in druga zainteresirana javnost (udeleženci) ustvarijo realnejšo podobo o kvaliteti naložb banke in s tem njene izpostavljenosti kreditnim in drugim, nekreditnim specifičnim tveganjem. Banka torej zaradi oblikovanih rezervacij v breme prihodkov tekočega poslovanja, v tekočem poslovnem obdobju ne more izkazovati nerealno visokih dobičkov in s tem

prikrivati morebitno slabo poslovanje (zaradi slabih ali dvomljivih naložb), ki bi utegnilo povzročiti visoke izgube (zaradi odpisa terjatev) v prihodnjem času. (Nikolić, 2001. Str. 6).

Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic (Ur.l. RS, št. 3/2009) opredeljuje, da mora banka finančna sredstva in prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah razvrstiti v skupine po tveganosti in oceniti višino izgub iz kreditnega tveganja (oslabitev sredstev na nadomestljivo vrednost in oblikovanje rezervacij za zunajbilančne postavke) v skladu z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja. Razvrščanje v skupine temelji na oceni dolžnikove sposobnosti izpolnjevanja obveznosti do banke ob dospelosti in kvaliteti zavarovanja.

3.1 Tvegane aktivne in zunajbilančne postavke ter oblikovanje oslabitev in rezervacij

Aktivne bilančne postavke (finančna sredstva in naložbene nepremičnine) banke so vsi dospeli in nedospeli kratkoročni in dolgoročni krediti, naložbe v vrednostne papirje in dolgoročne naložbe v kapital, eskontirane menice, terjatve iz finančnih najemov, terjatve iz izvedenih (izpeljanih) finančnih instrumentov, naložbe v naložbene nepremičnine, obračunane obresti, nadomestila in odpravnine (provizije) ter terjatve za plačane garancije, avale in druge prevzete obveznosti, vloge pri bankah ter druge postavke, ki jih je mogoče razporediti na posameznega dolžnika in so merjene po metodi odplačne vrednosti, nabavni vrednosti ali po pošteni vrednosti (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009).

Za aktivne bilančne postavke se oblikujejo oslabitve. Oslabitev finančnega sredstva je razlika med knjigovodsko in nadomestljivo vrednostjo. Nadomestljiva vrednost je opredeljena kot sedanja vrednost (diskontirana vrednost) pričakovanih prihodnjih denarnih tokov ob uporabi izvirne efektivne obrestne mere. Efektivna obrestna mera je obrestna mera, ki natančno razobrestuje (diskontira) pričakovane prihodnje denarne tokove skozi obdobje pričakovane dobe finančnega sredstva ali, če je primerneje, skozi krajše obdobje na čisto knjigovodsko vrednost finančnega sredstva. Izračun vključuje vsa prejeta in dana nadomestila ter zneske v skladu s pogodbo. Oslabitev finančnega sredstva, merjenega po odplačni vrednosti, se izmeri z uporabo izvirne efektivne obrestne mere finančnega sredstva. V primeru, da je obrestna mera spremenljiva, se denarni tokovi diskontirajo s tedaj veljavno obrestno mero, določeno s pogodbo (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009).

Tvegane zunajbilančne postavke banke (v nadaljevanju: prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah) so izdane finančne garancije, avali, nekriti akreditivi ter posli s

podobnim tveganjem, na podlagi katerih lahko za banko nastane obveznost plačila (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009).

Rezervacija za prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah se pripozna, če: ima banka zaradi preteklega dogodka sedanjo obveznost, bo morala to obveznost poravnati in je za to obveznost mogoče oceniti znesek, ki predstavlja izgubo banke. Višina rezervacije za prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah je enaka sedanji vrednosti (diskontirani vrednosti) ocenjenih bodočih plačil. Pri izračunu diskontirane vrednosti se uporabi diskontna mera, ki odraža tveganja, vezana na to obveznost (rezervacijo). Diskontna mera ne sme vključevati tveganj, zaradi katerih so že bili prilagojeni bodoči denarni tokovi (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009).

Netvegane aktivne bilančne postavke banke so denar v blagajni, stanja na računih pri Banki Slovenije, terjatve do Banke Slovenije in Republike Slovenije, terjatve do Evropske centralne banke, terjatve do Evropskih skupnosti, vlad in centralnih bank drugih držav Cone A (vse države članice Evropske unije ali države podpisnice Sporazuma o ustanovitvi Evropskega gospodarskega prostora in vse druge države, ki so polnopravne članice OECD) ter opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena dolgoročna sredstva (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009).

Nepriistranski dokazi o oslabitvi finančnega sredstva ali skupine finančnih sredstev oziroma o možnosti izgube iz prevzetih obveznosti po zunajbilančnih postavkah vključujejo podatke o dogodkih, ki jih pridobi banka, in sicer (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009):

- pomembnih finančnih težavah dolžnika;
- dejanskem kršenju pogodbe, kot je kršitev pri plačevanju obresti / glavnice oziroma neizpolnitev drugih pogodbenih določil;
- da zaradi ekonomskih oziroma pravnih razlogov, ki se nanašajo na finančne težave dolžnika pride do prestrukturiranja finančnih sredstev;
- da obstaja verjetnost, da bo dolžnik šel v stečaj ali v finančno reorganizacijo.

3.2 Vpliv zavarovanj na izračun rezervacij in oslabitev

Pri izračunu oslabitve finančnega sredstva, oziroma rezervacije za prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah, se upoštevajo tudi pričakovani denarni tokovi iz unovčitve zavarovanj (prvovrstnih in primernih ter zavarovanj z zastavo premičnin in nepremičnin).

Zavarovanja s premičninami in z nepremičninami lahko banka upošteva pri izračunu oslabitve finančnega sredstva oziroma rezervacije za prevzeto obveznost po zunajbilančnih postavkah le, če razpolaga z vso potrebno dokumentacijo, iz katere je razvidno, da je zastavljena premičnina ali nepremičnina učinkovito in ustrezno sredstvo sekundarnega poplačila, kar pomeni, da mora banka dokazati, da za to premičnino ali nepremičnino obstaja trg in da je unovčljiva v razumnem roku (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009).

3.2.1 ZAVAROVANJE Z NEPREMIČNINO

Banka pri izračunu upošteva le tisti del vrednosti zavarovanja z nepremičnino, ki ostane po odbitku zneskov vseh obveznosti, katerih izpolnitev je zavarovana z isto nepremičnino in so v zemljiški knjigi pri tej nepremičnini vknjižene z boljšim vrstnim redom, oziroma po odbitku sorazmernega dela zneskov tistih obveznosti, ki so v zemljiški knjigi pri tej nepremičnini vknjižene z istim vrstnim redom. Kot vrednost zavarovanja z nepremičnino se upošteva zadnja ocena tržne vrednosti nepremičnine, ki jo izdelata pooblaščen ocenjevalec vrednosti nepremičnin, upoštevajoč vse stroške, povezane s prodajo, in ki ni starejša od enega leta oziroma kupoprodajno pogodbo, ki ne sme biti starejša od enega leta. Med trajanjem razmerja zavarovanja z nepremičnino mora banka redno spremljati vrednost zastavljene nepremičnine in oceno te vrednosti za poslovne nepremičnine izdelati najmanj enkrat letno, za stanovanjske nepremičnine pa najmanj enkrat na tri leta. Ob morebitnih pomembnih spremembah pogojev na trgu je treba vrednost nepremičnine ocenjevati še pogosteje (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009).

3.2.2 ZAVAROVANJE S PREMIČNINO

Banka lahko pri izračunu oslabitve finančnega sredstva oziroma rezervacije za prevzeto obveznost po zunajbilančnih postavkah upošteva zavarovanje s premičnino, če je izpolnjen pogoj obstoja likvidnega trga, ki omogoča hitro in ekonomsko učinkovito (po primerni ceni) unovčenje zavarovanja. Prav tako mora biti izpolnjen pogoj obstoja dobro uveljavljenih, javno dostopnih tržnih cen. (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009).

Prav tako morajo biti izpolnjeni operativni pogoji, kot so dogovor o zavarovanju, ki je pravno izvršljiv in omogoča unovčenje zavarovanja v sprejemljivem času, prednost pred preostalimi upniki pri realizaciji zavarovanja, redna kontrola vrednosti predmeta zastave (vsaj enkrat letno, pogosteje v primeru pomembnih sprememb na trgu), kreditna pogodba, ki vsebuje natančen opis zavarovanja, način in pogostost prevrednotenja in banka mora imeti pravico do fizičnega pregleda zavarovanja.

3.2.3 PRVOVRSTNA ZAVAROVANJA

Prvovrstna zavarovanja finančnih sredstev oziroma prevzetih obveznosti po zunajbilančnih postavkah so naslednja (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009):

- bančna vloga, za katero je pogodbeno določena obveznost, da se uporabi za poplačilo;
- vrednostni papirji Republike Slovenije, Banke Slovenije, Evropske centralne banke ter vlad in centralnih bank drugih držav Cone A;
- nepreklicne garancije na prvi poziv bank, ki so pridobile dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih storitev, prvovrstnih bank držav članic in prvovrstnih tujih bank;
- prvovrstni dolžniški vrednostni papirji bank, s katerimi se trguje na finančnih trgih; pri tem se ne upoštevajo podrejeni in zamenljivi dolžniški vrednostni papirji;
- nepreklicna jamstva Republike Slovenije (vključno z nepreklicnimi garancijami na prvi poziv SID, ki so bile izdane do uveljavitve Zakona o zavarovanju in financiranju mednarodnih gospodarskih poslov).

3.3 Ocenjevanje dolžnikove sposobnosti izpolnjevanja obveznosti do banke in kvalitete zavarovanja

Banka mora oceniti dolžnikovo sposobnost izpolnjevanja obveznosti do banke in kvaliteto zavarovanja po vrsti in obsegu pred odobritvijo vsakega kredita, oziroma pred sklenitvijo druge pogodbe, ki je temelj nastanka izpostavljenosti banke. Poleg tega mora banka ves čas trajanja pravnega razmerja, ki je temelj nastanka izpostavljenosti, spremljati poslovanje dolžnika in kvaliteto zavarovanja finančnega sredstva, oziroma prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah.

Ocenjevanje dolžnikove sposobnosti temelji na razvrstitvi finančnih sredstev in privzetih obveznosti in služi kot sistematični pregled bančnega portfelja. Banka razporedi postavke po posameznih dolžnikih (skupaj izpostavljenost), nato pa opravi razvrstitev finančnih sredstev, ki se merijo po metodi odplačne vrednosti, oziroma prevzetih obveznosti po zunajbilančnih postavkah v skupine od A do P in služijo za izračun odbitne postavke od temeljnega kapitala (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009):

A skupina zajema:

- terjatve do Banke Slovenije in Republike Slovenije, terjatve do Evropskih skupnosti, vlad centralnih bank držav (angl. European Economic Area v nadaljevanju EEA) in z njimi

primerljivih držav organizacije za ekonomsko sodelovanje (angl. Organisation for Economic Co-operation and Development v nadaljevanju OECD);

- terjatve do dolžnikov, za katere se ne pričakuje težav s plačevanjem obveznosti in ki plačujejo svoje obveznosti ob dospelosti oziroma izjemoma z zamudo do 15 dni;
- terjatve, zavarovane s prvovrstnim zavarovanjem.

B skupina zajema terjatve do dolžnikov:

- za katere se ocenjuje, da bodo denarni tokovi še zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti, toda njihovo finančno stanje je trenutno šibko, ne kaže pa, da bi se v bodoče bistveno poslabšalo;
- ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo do 30 dni, občasno z zamudo od 31 do 90 dni.

C skupina zajema terjatve do dolžnikov:

- za katere se ocenjuje, da denarni tokovi ne bodo zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti;
- ki so izrazito podkapitalizirani;
- ki nimajo zadostnih dolgoročnih virov sredstev za financiranje dolgoročnih naložb;
- od katerih banka ne prejema tekočih zadovoljivih informacij ali ustrezne dokumentacije v zvezi s terjatvami, jamstvi in viri za odplačilo terjatev;
- ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo od 31 do 90 dni, občasno tudi z zamudo od 91 do 180 dni.

D skupina zajema terjatve do dolžnikov:

- za katere obstaja velika verjetnost izgube;
- ki so nelikvidni in nesolventni;
- za katere je bil pri pristojnem sodišču vložen predlog za začetek postopka prisilne poravnave ali stečaja;
- ki so v sanaciji oziroma postopku prisilne poravnave;
- ki so v stečaju;
- ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo od 91 do 180 dni, občasno tudi z zamudo od 181 do 365 dni; vendar se utemeljeno pričakuje delno pokritje terjatev.

E skupina zajema terjatve do dolžnikov:

- za katere se ocenjuje, da ne bodo poplačane;
- s sporno pravno vlogo, ki plačujejo obveznosti z zamudo nad 360 dni.

S tovrstno ocenitvijo dolžnikove sposobnosti izpolnjevanja obveznosti do banke, posledično analizo kreditov in drugih potencialnih obveznosti dolžnika do banke, je omogočena ocena izpostavljenosti banke različnim tveganjem. Z uporabo te metode naj bi banka najlažje ocenila in oblikovala primerne zneske rezervacij in oslabitev.

3.3.1 OBLIKOVANJE REZERVACIJ IN OSLABITEV

Banka mora za namen izračuna odbitne postavke od temeljnega kapitala pri skupinskem ocenjevanju posamezno pomembnih in nepomembnih finančnih sredstev oziroma prevzetih obveznosti po zunajbilančnih postavkah, ki se razvrščajo v skupine od A do E, pri čemer finančno sredstvo ni posamezno oslabiljeno oziroma niso posamezno oblikovane rezervacije za prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah, oblikovati rezervacije.

Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja, ki je bil v veljavi pred marcem 2009 je predpisoval minimalno stopnjo oblikovanja rezervacij in oslabitev (A- 1 %, B- 10 %, C- 25 %, D- 50 % in E- 100 %). Z novim sklepom ni več predpisanih minimalnih stopenj.

Terjatve, razvrščene v bonitetna razreda A in B, običajno označujemo kot dobre (visoko kvalitetne) terjatve, ostale pa kot slabe (dvomljive, neizterljive) terjatve. Ker je kvaliteta naložbenega portfelja banke, ki je (med drugim) razvidna iz bonitetne strukture naložb in matrike prehodov terjatev v času iz enega v drugi bonitetni razred, je za analizo oz. ocenjevanje kreditne sposobnosti neke banke in določanje njenega kreditnega ratinga nujno razpolagati s podatki o razvrstitvi vseh naložb v posamezne bonitetne razrede. Finančni položaj in moč banke pa odraža tudi pokritost naložb z rezervacijami, in sicer tako po posameznih razredih kot skupaj glede na znesek slabih naložb (C+D+E) (Nikolić, 2002).

Razponi v posameznem razredu pomenijo, da lahko banka več posameznih terjatev znotraj istega razreda obravnava kot različno tvegane in oblikuje posebne rezervacije po različnih stopnjah. Obnašanje banke v konkretni situaciji pa je odvisno bodisi od njene politike upravljanja s tveganji bodisi od politike (zasledovanja) ciljnega dobička. Višje rezervacije znotraj posameznega razreda pomenijo nižji dobiček in obratno.

3.3.2 SPROŠČANJE REZERVACIJ IN OSLABITEV

Naložbena dejavnost je dinamična kategorija, kar pomeni, da banke vsak dan odobravajo nove naložbe, nekatere stare pa dospevajo v plačilo in po plačilu izginjajo iz bilančnih evidenc. Če je bila obveznost v celoti poravnana, mora banka sprostiti (odpraviti) nekoč v preteklosti oblikovano rezervacijo na takšno terjatev, kar se bo v izkazu uspeha odrazilo kot prihodek, in sicer kot prihodek tekočega obdobja poslovanja, ne glede na dejstvo, da je

rezervacija, ko je bila oblikovana, pomenila odhodek nekega preteklega obdobja poslovanja. Znesek neto oblikovanih rezervacij v tekočem obdobju poslovanja (poslovnem letu) dobimo, če seštejemo prihodke iz ukinjenih rezervacij (in prihodke od unovčenih, že odpisanih terjatev) in od njih odštejemo odhodke iz novo-oblikovanih rezervacij (in odhodke iz odpisanih terjatev, za katere niso bile oblikovane zadostne rezervacije). Za obračun finančnega izida poslovanja banke (dobiček / izguba) je torej pomemben neto znesek oblikovanih rezervacij, ki - teoretično gledano - ima lahko tudi pozitiven predznak (več prihodkov od ukinjenih kot odhodkov za novo-oblikovane rezervacije). Na končni znesek neto oblikovanih rezervacij pa lahko vplivajo tudi naknadne prerazporeditve terjatev iz enega bonitetnega razreda v drugi bonitetni razred. Če se na primer naknadno oceni, da se je kvaliteta terjatve poslabšala in se jo zaradi tega prerazporedi v slabši bonitetni razred, se mora temu ustrezno oblikovati še nekaj dodatnih rezervacij in obratno. Če se zaradi spremenjenih okoliščin ugotovi, da se boniteta dolžnika in s tem kvaliteta terjatev iz naložb temu dolžniku, izboljšuje, se lahko terjatev prerazporedi v višji bonitetni razred in s tem sprosti nekaj rezervacij. Podoben učinek (na dobiček banke) se doseže tudi z namenskim razporejanjem terjatev v višje ali nižje bonitetne razrede od tistih, kamor objektivno sodijo. V drugem primeru banka tako zavestno oblikuje višje rezervacije od dejansko potrebnih in si ustvarja neke vrste rezervo za morebitne slabše čase, ko ji na primer prihodki iz poslovanja ne bodo omogočali oblikovanja zadostnega obsega rezervacij, ali ne takšnega obsega kot je predviden z njeno politiko upravljanja s tveganji, ne da bi pri tem vplivala na ciljni (načrtovani) dobiček. Takšna situacija lahko nastane tudi takrat, ko banka predvideva živahnejšo dinamiko odobravanja naložb v prihodnosti ali pa na primer višje stroške poslovanja, ki jih bo kompenzirala z nekoliko nižjimi rezervacijami. Pri prerazporejanju terjatev v višje bonitetne razrede ali namensko razvrščanje novih naložb (ki vključujejo tudi podaljševanje že obstoječih) v višje bonitetne razrede je potrebno biti pozoren, saj je to lahko prvo znamenje resnejših težav v poslovanju, ki jih vodstvo banke poskuša prikriti s prilagajanjem bilance stanja in izkaza uspeha (Nikolić, 2002).

3.3.3 IZKAZOVANJE OSLABITEV OZIROMA REZERVACIJ V RAČUNOVODSKIH IZKAZIH

Oslabitve finančnih sredstev, ki jih banka opravi po MSRP, se izkažejo kot odhodek iz oslabitve v izkazu poslovnega izida in kot popravek vrednosti finančnih sredstev zaradi oslabitve v bilanci stanja.

Rezervacije za prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah, ki jih banka opravi po MSRP, se izkažejo kot odhodek za oblikovanje rezervacij v izkazu poslovnega izida in kot obveznost iz rezervacij v bilanci stanja.

Obračunane in še ne plačane prihodke od terjatev do komitentov, razvrščenih v skupini A in B ob pogoju, da terjatev ni razvrščena v skupino B zaradi zastave nepremičnine, mora banka vključiti v izkaz poslovnega izida. Prihodke, ki se obračunavajo na terjatve do oseb, ki so razvrščene v skupine C, D in E pa sme banka vključiti v izkaz poslovnega izida šele ob plačilu. Kot plačilo se šteje pritek na račun ali v blagajno banke. Izključeni prihodki so prihodki, ki so le obračunani, niso pa vključeni v izkaz poslovnega izida. Zneske izključenih prihodkov vodi banka na aktivni bilance stanja kot terjatev do dolžnika s protipostavko na ustreznih računih popravkov vrednosti v višini 100 %. Če banka prerazporedi dolžnika oziroma terjatev iz skupine A ali B v skupine C, D ali E, izključi v izkazu poslovnega izida prihodke, ki so že bili vključeni v izkaz poslovnega izida kot obračunani in neplačani, in jih v izkaz poslovnega izida ponovno vključi šele ob plačilu (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009).

3.4 Posamično ali skupinsko ocenjevanje oslabitev in rezervacij

Banka mora sproti ali najmanj trimesečno v skladu s Sklepom o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, ocenjevati ali obstajajo nepristranski dokazi, da je finančno sredstvo ali skupina finančnih sredstev oslabiljena ali da obstaja možnost izgube iz prevzetih obveznosti po zunajbilančnih postavkah. Če banka pri posamični oceni finančnega sredstva oziroma prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah ugotovi, da je potrebna posamična oslabitev ali oblikovanje rezervacije, jo mora prerazvrstiti v skupino P, ki je skupina posamezno oslabiljenih finančnih sredstev oziroma prevzetih obveznosti po zunajbilančnih postavkah, za katere mora banka oblikovati rezervacije. V tem primeru ponovno skupinsko ocenjevanje ni potrebno. V kolikor banka ugotovi, da posamična oslabitev ali rezervacija ni več potrebna, ju mora prerazvrstiti v skupino in ju vključiti v ponovno skupinsko ocenjevanje (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009).

Posamična ocenitev finančnega sredstva za katero obstajajo nepristranski dokazi oslabitve, je podvržena oceni nadomestljive vrednosti s strani banke. Če je nadomestljiva vrednost manjša od knjigovodske, banka pripozna izgubo v izkazu poslovnega izida. Oslabitev se izmeri za vsako finančno sredstvo, ki je posamezno pomembno. Oslabitev finančnih sredstev, ki niso posamezno pomembna, se izmeri posamično ali skupinsko. V primeru, da so finančna sredstva ocenjena posamično in oslabitev ni potrebna ter posledično ni pripoznana, mora banka ta sredstva vključiti v ponovno skupinsko ocenjevanje, da bi se ocenila potrebna oslabitev (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009).

Posamična ocenitev prevzetih obveznosti po zunajbilančnih postavkah za katero obstajajo nepristranski dokazi za možnost izgube iz prevzetih obveznosti, je podvržena oceni

verjetnosti takšnega dogodka za posamezno prevzeto obveznost. Če je izguba verjetna in je mogoče zanesljivo oceniti njen znesek, se pripozna izguba v izkazu poslovnega izida ter se za ta znesek oblikuje rezervacija. Potrebna rezervacija se izmeri za vsako posamezno pomembno prevzeto obveznost po zunajbilančnih postavkah. Potrebne rezervacije za prevzete obveznosti, ki niso posamezno pomembne, se izmerijo posamično ali skupinsko. V primeru, da so prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah ocenjene posamično in izguba ni verjetna ter posledično ni pripoznana, mora banka te prevzete obveznosti vključiti v ponovno skupinsko ocenjevanje za ugotovitev potrebnih rezervacij, ki se pripoznajo kot izguba v izkazu poslovnega izida (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 3/2009).

Banka mora skupine za **skupinsko oceno** oslabitve finančnih sredstev oziroma za skupinsko ugotavljanje potrebnih rezervacij za prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah določiti glede na podobne značilnosti kreditnega tveganja, ki kažejo sposobnost dolžnika poravnati obveznosti skladno s pogodbenimi določili. Skupine so lahko opredeljene glede na posamezne značilnosti kot so: vrste finančnih sredstev, panoge, geografske lokacije, vrste zavarovanj in poravnavanje dolgov v preteklih obdobjih. Ocene bodočih denarnih tokov posameznih skupin morajo temeljiti na preteklih izgubah iz teh ali podobnih skupin. Ocene izgub se morajo prilagoditi spremenjenim okoliščinam na trgu. Metodologijo in predpostavke, uporabljene pri ocenjevanju bodočih denarnih tokov, mora banka redno pregledovati, tako da se zmanjša razlika med ocenami izgub in dejanskimi izgubami.

4 UPRAVLJANJE S KREDITNIM TVEGANJEM IN NAČELA KREDITIRANJA (CRMS) V IZBRANI BANKI

Temeljna načela sistema za upravljanje s kreditnim tveganjem (angl. *Credit risk management system*, v nadaljevanju CRMS) zajemajo organizacijske enote (vloge) in pristojnosti, pravila, procese, postopke, sisteme ter vire namenjene za prepoznavanje, merjenje (ocenjevanje), upravljanje, spremljanje in poročanje o kreditnih izpostavljenostih. Upravljanje s kreditnimi tveganji predpostavlja, da je vzpostavljen ustrezen in zanesljiv sistem korporativnega ter kultura upravljanja s kreditnimi tveganji. Sistem omogoča tudi jasen pregled bančnih praks, nalog in pristojnosti.

4.1 Načela upravljanja s kreditnim tveganjem

Glavni elementi upravljanja s kreditnim tveganjem temeljijo na (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009a - Načela upravljanja s kreditnim tveganjem v Banki):

- **Strategiji upravljanja s tveganji**, ki se uporablja za kreditna in povezana tveganja oziroma predstavlja pripravljenost za prevzemanje kreditnih tveganj, limitov in kazalcev spremljanja tveganj.
- **Ključnih procesih** sistema za upravljanje s kreditnimi tveganji:
 - proces odobravanja,
 - proces spremljanja,
 - proces upravljanja z zavarovanji,
 - sistem zgodnjega opozarjanja (zgodnje zaznavanje povečanja kreditnega tveganja),
 - klasifikacija izpostavljenosti kot to določa Banka Slovenije,
 - proces izterjave,
 - analiza portfelja in spremljanje kreditnega tveganja,
 - testiranje izjemnih situacij,
 - izračunavanje zakonsko predpisane kapitalske ustreznosti za kreditna tveganja,
 - izračunavanje notranjega kapitala za kreditna tveganja.
- **Nalogah in pristojnostih** v ključnih procesih sistema za upravljanje kreditnih tveganj, ki so dodeljene naslednjim organizacijskim enotam oziroma aktivnostim:
 - politika in metodologija (znotraj področja Upravljanja s tveganji),
 - odobravanje (znotraj komercialnih enot in področja Upravljanja s tveganji),
 - upravljanje s kreditnimi portfelji (znotraj področja Upravljanja s tveganji),
 - izterjava (znotraj komercialnih enot, področja Upravljanja s tveganji in Pravne službe),
 - upravljanje s krediti (znotraj komercialnih enot in področja podpore poslovanju).

Na ta način se vzpostavi »**model zaščite**«, ki temelji na treh linijah (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009a - Načela upravljanja s kreditnim tveganjem v Banki):

- **Sprejemanje tveganja:** strategija sledi smernicam minimiziranja tveganja in maksimiziranja donosa preko ključnih nalog, kot so sprejemanje tveganja prek sklepanja kreditov in razumevanje profilov tveganja komitentov ter ustrezna priprava predlogov o kreditni izpostavljenosti;
- **Udeleženci kreditnega procesa:** kjer pride do delitve nalog in odobravanja kreditov s strani več služb v banki;
- **Obvladovanje tveganj:** minimiziranje tveganj in vzpostavitev tekočega spremljanja preko strani mehanizma nadzora sestavljenega iz naslednjih ključnih nalog: določitev limita v skladu s pripravljenostjo za prevzemanje tveganj, določitev politike, odobritev ali določitev metodologije, poročanje in spremljanje.

4.2 Smernice kreditnega procesa

Cilj kreditnega procesa je zagotoviti standardizirane in obvezujoče postopke, ki se uporabljajo pri odobravanju in upravljanju z izpostavljenostjo do komitenta. Kreditni proces je sestavljen

iz štirih glavnih faz: odobravanje, upravljanje, spremljanje ter izterjava (prestrukturiranje, reprogramiranje) (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009e - Smernice za kreditno poslovanje):

4.2.1 ODOBRAVANJE

Proces priprave predloga in odobravanja se izvede v naslednjih primerih (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009e - Smernice za kreditno poslovanje):

- nova stranka želi kredit,
- obstoječa stranka želi povečati svoj kredit,
- komercialna enota želi povečati kredit določenemu dolžniku,
- poslabšanje bonitetne ocene dolžnika sproži potrebo po znižanju kredita,
- v kolikor nadaljnjo poslovanje z dolžnikom povzroča novo oziroma dodatno kreditno tveganje.

Proces priprave predloga in odobravanja lahko začne komercialna enota ali sproži Področje upravljanja tveganj. Za fizične osebe se lahko postopek odobravanja sproži avtomatsko.

Kreditni predlog za komercialne enote mora vsebovati naslednje vsebine, na podlagi katerih se oceni kreditno sposobnost komitenta in določi interno klasifikacijo na podlagi (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009e - Smernice za kreditno poslovanje):

- informacije o komitentu (zunanja / notranja baza podatkov),
- pregled izločilnih kriterijev in / ali seznama neplačnikov,
- katere produkte komitent oziroma skupina trenutno uporablja,
- trenutni limit komitenta in njegovo koriščenje,
- informacije o preteklih zahtevah (npr. povečanje limita, novi produkti),
- skladno z nivojem pooblastil, se opredeli proces odobritve,
- kazalci oziroma natančen opis tveganja,
- največja sprejemljiva izpostavljenost,
- zavarovanja in ocena njihove ustreznosti.

Celoten proces odobravanja se deli na naslednje glavne korake:

- razgovor s komitentom in zbiranje informacij, ki ga izvedejo komercialne enote,
- skrbna analiza komitenta in priprava predloga, kjer komercialna enota preveri potrebne informacije, temeljito presodi vse dejavnike in izdela prvo pozitivno oceno v zvezi z odobritvijo (če je negativna, se proces odobravanja ustavi),
- analiza kreditnega tveganja in dodelitev klasifikacije, kjer Področje upravljanja s tveganji izvede ustrezno analizo izpostavljenosti do komitenta, opredeli limite in strukturo produktov,
- odločitev o odobritvi predloga,
- priprava dokumentacije, koriščenje in vodenje, kjer se sklene ustrezne pogodbe in izvede koriščenje, ustrezne vknjižbe ter arhiviranje dokumentacije.

4.2.2 UPRAVLJANJE

Upravljanje zahteva ustrezen vnos podatkov komitenta in kredita v informacijske sisteme Banke. Podatke je potrebo spremljati in ustrezno ažurirati v celotnem obdobju trajanja kredita. Prav tako morajo biti v informacijskem sistemu na razpolago ažurni podatki za namene poročanja in spremljanja. Tako se upravlja z zavarovanji, ki zahtevajo neprestano preverjanje unovčljivosti zavarovanj.

4.2.3 SPREMLJANJE

Stalno spremljanje poravnavanja kreditov se izvaja v poslovnih enotah. Ažurne ocene tveganja (parametrov tveganja kot so PD, LGD) se lahko zagotovijo tudi preko sistema spremljanja oziroma ocenjevanja. Spremljanje poslovanja komitenta je vsakodnevna dejavnost, ki se izvaja na osnovi vseh razpoložljivih informacij.

Letni in izredni pregledi se izvajajo za pravne osebe. S pregledi se oceni kakovost premoženja, koriščenje in vračanje kredita, tveganje, usklajenost s kreditno politiko ter kreditnimi postopki. Letni pregledi se običajno izvajajo po prejemu letnega poslovnega poročila komitenta. Izredni pregled se izvede po nastanku dogodka, ki lahko vpliva na kreditno sposobnost komitenta (npr. sprememba statusa, zavarovanj ali gospodarskih razmer). Prav tako se lahko sproži izreden pregled, če obstaja utemeljen razlog. Za fizične osebe se lahko ta pregled izvaja vsaki dve leti, vendar zgolj, če ni nobenih negativnih informacij. Sistem zgodnjega opozarjanja zagotavlja redno spremljanje komitentov in omogoča stalen, periodičen in natančen pregled nad vsemi komitenti v portfelju izbrane Banke.

4.2.4 PRESTRUKTURIRANJE, REPROGRAMIRANJE IN IZTERJAVA

Dolžnikova zamuda plačila oziroma neporavnana kredita pomeni, da se lahko njegov kredit prestrukturira, sodno ali izvensodno izterja ali proda, vse do popolnega poplačila oziroma morebitnega odpisa kredita. Če v fazi spremljanja uporabljeni protiukrepi ne zmanjšajo kreditnega tveganja, se izpostavljenost klasificira kot slabo (angl. non-performing) oziroma v fazi prestrukturiranja in se z njo upravlja v skladu z navodili Službe izterjave.

Proces izterjave za neplačnike in slabe naložbe (angl. non-performing) vključuje »mehko« izterjavo, ki jo vodijo komercialne enote in »trdo« izterjavo, ki jo vodi Služba izterjave (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009e - Smernice za kreditno poslovanje):

- **»Mehka« izterjava** se izvaja za vse neporavnane dolžnikove kredite. V tem postopku se izvajajo naslednje aktivnosti, pošiljanje opominov komitentmu, klic komitenta, pošiljanje e-pošte ...
- **»Trda« izterjava** kreditov komitentom se izvaja, ko »mehka« izterjava ni uspešna. Zahteva se nov amortizacijski načrt, prestrukturiranje kreditov, konsolidacija dolgov, odkup (odstop) terjatev, izterjava prek tretjih oseb, pravna izterjava prek sodnega postopka, izvršba, dražba zastavljenega premoženja ...

Proces prestrukturiranja zahteva dogovor glede načrta prestrukturiranja, ki zahteva spremembo strukture kredita ter prodajo zastavljenih zavarovanj. V kolikor se oceni, da prestrukturiranje ne bo uspešno, se prične s postopkom izterjave, ki lahko vodi v delno ali celotno povračilo kredita.

5 SISTEM RAZVRŠČANJA KREDITNEGA TVEGANJA V IZBRANI BANKI

Banka ima določen sistem razvrščanja kreditnega tveganja po nivojih kreditnega tveganja (od minimalnega do maksimalnega tveganja) (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2007 - Strategija upravljanja s tveganji):

- **skupine A1, A2, A3, A9** opredeljujejo stranko z visoko kreditno sposobnostjo;
- **skupine B1, B2, B3, B9** opredeljujejo položaj dolžnika, ki je po več kriterijih normalen, a je obenem potrebna določena mera opreznosti. Dodaten nadzor je potreben, da se preveri, če gre za pravo zmanjšanje kreditne sposobnosti stranke;
- **skupine C1, C2, C9** opredeljujejo položaj strank, ki še niso v nobenem sodnem postopku (npr. stečaj), a kljub vsemu ne izpolnjujejo več pogojev popolnega zaupanja. Če bi šlo za

novo stranko, skrbnik ne bi prevzel takšnega tveganja. Kreditno tveganje v teh razredih se ocenjuje z vidika prihodnosti. Skrbnik mora aktivno upravljati kreditni odnos in preveriti ali obstajajo možnosti, da bi v doglednem času (npr. 12 mesecev) te stranke lahko postale dobre stranke (skupina A ali B) ali pa se lahko njihov status poslabša do te mere, da bo potrebno začeti z ukrepi predčasnega odplačila (skupina D in E);

- **skupine D1, D2, D9**, kjer je kreditni odnos tvegan in je nujno potrebno delovati v smislu predčasne izterjave naložbe, zaradi težav v katerih se nahaja komitent. Rešitve težav ni možno pričakovati v kratkem času in obstaja nevarnost, da bi se položaj še poslabšal;
- **skupine E1, E2, E9**, v kreditnem odnosu ugotavlja stanje insolventnosti (tudi, če ni ugotovljeno po sodni poti), ali pa je ob enakih pogojih ugotovljeno na podlagi projekcije negativnih poslovnih izidov.

Vsak kreditni odnos je potrebno razvrstiti v skladu s predlaganim sistemom razvrščanja. Klasifikacija vsakega kreditnega odnosa posebej omogoča klasifikacijo portfelja vsakega skrbnika, vsake poslovne enote in končno celotne Banke. Komitenti razvrščeni v skupino s številko 9 (npr. C9) so podrobneje opazovani in v kolikor kratkoročno ne izpolnijo pogojev za obstoj v skupini, se jih preklasificira v nižjo skupino (npr. D1).

Prednosti sistema razvrščanja kreditnega tveganja so predvsem v tem, da udeleženci kreditnega postopka uporabljajo skupno izrazoslovje, kar bistveno poenostavi medsebojno komuniciranje. Prav tako sistem omogoča poznavanje povprečne kakovosti portfelja na nivoju skrbnika, poslovne enote, sektorja (ali se kakovost portfelja izboljšuje ali slabša) in poslovna ter previdnostna pravila, ki so povezana z vsakim nivojem tveganja, postanejo skupno znanje.

Predlagan sistem razvrščanja ohranja sistem razvrščanja, ki ga predpisuje Banka Slovenije, hkrati pa uvaja bolj podrobno definiranje kreditnega tveganja znotraj posamezne skupine.

Prednosti so naslednje:

- prepustiti kreditnemu strokovnjaku, da strankam v posameznem razredu določi različne stopnje poslovnega tveganja in s tem prilagodi svoje aktivnosti v odnosu do komitenta;
- za komitente klasificirane v A, imeti možnost različnega pristopa na osnovi različne klasifikacije kreditnega tveganja, čeprav so pri vseh razpoložljivi tekoči in bodoči poslovni rezultati in finančni podatki pomembno pozitivni;
- za komitente klasificirane v B, imeti možnost bolj podrobnega določanja kreditnega tveganja, pri čemer so razpoložljivi in planirani podatki o poslovanju komitenta v okviru normalnih a kljub vsemu z nekaj razlogov za zaskrbljenost;
- za komitente klasificirane v C, D ali E, upoštevati obseg kreditne izpostavljenosti in obstoj pogodbe o reprogramiranju odplačila dolga.

Model klasificiranja, ki ga uporablja izbrana Banka, upošteva in vrednoti naslednje elemente kreditne sposobnosti družbe:

- premoženjsko in finančno stanje,
- denarni tok,
- tržni položaj družbe,
- upravljanje in industrijsko komercialna struktura podjetja.

5.1 Elementi kreditne sposobnosti

Pravilna in popolna analiza elementov kreditne sposobnosti je bistven predpogoj za odobritev in / ali ohranitev kreditne izpostavljenosti. Ocenjuje se ne samo z računovodskega vidika, ampak tudi z upoštevanjem dinamike gibanja razvoja komitenta in upoštevanjem posrednih in neposrednih znakov, ki izhajajo iz analize poslovanja in morebitnih anomalij v kreditnih odnosih z banko, drugimi bankami ali konjunkturo trga. Ocena kreditne sposobnosti sloni na poglobljeni finančni analizi tako posamezne nasprotne stranke kot tudi skupine, ki ji morebiti stranka pripada in pomeni končni povzetek postopka izvedenega ocenjevanja.

Za družbe, ki se ukvarjajo s pridobitno dejavnostjo veljajo naslednja elementa (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009d - Politika upravljanja s kreditnim tveganjem):

- **prvi element** kreditne sposobnosti, ki ga je potrebno upoštevati, je pokazatelj dobičkonosnosti podjetja. Razumeti ga je potrebno kot sposobnost družbe, ustvarjati dovolj likvidnosti, ki bi se lahko uporabila za poplačilo celotnega finančnega dolga. Odvisno od vrste dejavnosti, se jo lahko opredeli kot denarni tok podjetja ali v obliki drugih pokazateljev, ki bolj ustrezajo specifični dejavnosti dolžnika.
- **drugi element** kreditne sposobnosti je pokazatelj finančne moči družbe. Običajno je to razmerje med dolgovi in premoženjem družbe, ki nam pove prag solventnosti dolžnika v primeru plačilne nesposobnosti. Z namenom ugotovitve pravilne vrednosti kazalca je potrebno predhodno preveriti naslednje elemente:
 - kot pozitivno: prisotnost financiranja s strani družbenikov (navesti v komentarju in specificirati vrsto financiranja), možni presežki vrednost aktive, morebitne skrite rezerve
 - kot negativno: nematerialne naložbe, morebitne skrite izgube ipd.

Na splošno, potrebna je skrbna ocena premoženja družbe ob upoštevanju celotne finančne strukture nasprotne stranke. Takšna analiza daje tudi nadaljnje elemente za oceno učinkov politike financiranja družbe na finančno strukturo podjetja, ekonomsko in finančno

ravnovesje in s tem na plačilno sposobnost podjetja; slednje vse v povezavi z razvojno politiko in obsegom poslovanja.

V povezavi z alternativnimi ali dopolnilnimi elementi za določanje kreditnega tveganja je vredno omeniti, da:

- Položaj podjetja na trgu in vodstveno organizacijska struktura podjetja praviloma nista samostojna elementa kreditne sposobnosti, a vendar se ju mora upoštevati kot elementa za doseg donosnosti; lahko sta dodatna ali nadomestitvena kriterija za denarni tok v primeru, da iz katerega koli razloga (nova dejavnost, zamenjava vodstva, vstop na novo tržišče) pretekli denarni tok ni osnova za oceno bodočega poslovanja družbe.
- So jamstva prav gotovo element, ki vpliva na določitev kreditnega tveganja (če so formalno pravilno izpeljana, če so hitro unovčljiva, če so v korelaciji s prevzetim tveganjem), četudi se ne morejo šteti kot glavni element za določitev kreditne sposobnosti družbe. V zvezi z ocenjevanjem zavarovanj je potrebno vedeti, da se poroštva upoštevata samo v primeru, ko porok razpolaga s potrebnimi sredstvi za morebitno izpolnitev jamstva. V vsakem primeru je potrebna občasna preverba kvalitete vsakega prejetega zavarovanja, in sicer s posebno analizo poroka in primernosti zavarovanja v odvisnosti od odobrene (predlagane) kreditne izpostavljenosti ter z upoštevanjem možnosti, da so bila ista jamstva dana tudi drugim bankam. Prvovrstna zavarovanja, kot je npr. zastava gotovine, državnih obveznic izdanih s strani držav OECD, ali za katere jamčijo države OECD ali prvovrstne banke, zmanjšana za običajen diskont in s potrebno mero previdnosti pri financiranjih v tuji valuti, so lahko v izjemnih primerih nadomestilo ali dopolnilo slabi kreditni sposobnosti družbe, zlasti, če ta poroštva pokrivajo naložbo v celoti.
- Nekateri oblike financiranja, ki se jih uvršča v skupino z nizkim tveganjem (npr. faktoring računov izdanih družbam, za katere je znano, da so solventne) so lahko element kreditne sposobnosti, čeprav se jih ne more upoštevati kot glavni element kreditne sposobnosti družbe.
- Pri finančni analizi nasprotne stranke, kot je bilo predhodno že omenjeno, je potrebno upoštevati morebitno pripadnost te družbe k določeni skupini. Le vrednotenje celotne skupine je lahko osnova za določitev pozitivnega ali negativnega mnenja o kreditni sposobnosti stranke. Pripadnost k neki skupini praviloma pomeni, da je potrebno določiti kreditno tveganje ne samo na nivoju nasprotne stranke, ampak tudi na nivoju konsolidirane skupine. Če se na nivoju konsolidiranih podatkov ugotovijo določene slabosti, je potrebno oceniti, če te slabosti lahko negativno vplivajo tudi na kreditno sposobnost. Če je odgovor pritrdilen, je to potrebno upoštevati pri klasifikaciji stranke. In obratno, če stranka pripada skupini s solidno kreditno sposobnostjo, ji to lahko izboljša kreditno sposobnost, saj je to pozitiven element njene kreditne ocene. V vsakem primeru je vsako družbo v skupini potrebno ocenjevati

samostojno, saj je možno, da bodo družbe, ki pripadajo isti skupini, razvrščene v različne skupine kreditnega tveganja.

Model izračunavanja kreditnega tveganja upošteva tako pozitivne kot tudi negativne elemente posameznega kriterija. Katerikoli drugi elementi kreditne sposobnosti družbe se lahko uporabijo za dopolnitev ali spremembo predpisanih kriterijev, če so primerno obrazloženi. Dodatni kriteriji lahko spremenijo stopnjo kreditnega tveganja, ki ga izračuna model.

5.2 Merila za klasifikacijo

V nadaljevanju so predstavljena načela, ki jih upošteva metodologija za klasificiranje v izbrani Banki. Posebej je potrebno izpostaviti, da bodo v nadaljevanju za posebne skupine kreditnojemalcev predstavljeni posebni primeri vrednotenja.

5.2.1 KREDITNI ODNOSI S PRAVNIMI OSEBAMI

5.2.1.1 Razvrščanje kreditnih odnosov s kratkoročnimi krediti

Metodologija klasificiranja kreditnega odnosa, ki sloni le na kratkoročnih kreditih (velja predvsem za večje družbe), temelji na osnovni trditvi, in sicer (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009d - Politika upravljanja s kreditnim tveganjem):

- banka se lahko poplača v 6-12 mesecih, če v tem obdobju druge banke ocenjujejo, da so dolžniku pripravljene ohraniti oz. odobriti kredit, zaradi česar lahko komitent kadarkoli najame nov kredit za odplačilo prvotnega.
- predpostavljamo lahko, da bo stranka, ki ima v sedanosti močne in neodvisne elemente kreditne sposobnosti, sposobna obdržati kredite tudi v naslednjih 6-12 mesecih.

Pozornost je torej potrebno usmeriti k elementom kreditne sposobnosti družbe, k temu, ali so ti elementi danes močni in ustrezajo tveganju, ki se ga prevzema. Prav tako k temu, ali morda ne obstajajo kakšni argumenti, na podlagi katerih bi lahko podvomili, da kar je danes res, morda jutri ne bo več.

Osebo se razvrsti v »skupino A«, če so elementi kreditne sposobnosti družbe močni in neodvisni ustrezajo tveganju, ki se ga prevzema in če ni posebnih dvomov, da bi se lahko stanje v bližnji prihodnosti poslabšalo. Enako velja, če so znaki, da se lahko nekateri močni in neodvisni elementi kreditne sposobnosti v kratkem poslabšajo ali pa so nekateri elementi

kreditne sposobnosti že sedaj komaj primerni prevzetemu tveganju, se osebo razvrsti v »skupino B«. Končno, če so znaki, da je stanje slabše, kot je bilo pravkar opisano in ob pogoju, da stanje ni prestopilo »kritične meje«, se osebo razvrsti v »skupino C«. V takem primeru so torej nekateri elementi kreditne sposobnosti, lahko pa tudi vsi, negativni oziroma šibki in se tudi na osnovi drugih razlogov ocenjuje, da se lahko kreditna sposobnost še poslabša. Tako ocenjena stranka ni zaželen komitent izbrane Banke. Od strokovnjaka za kredite se torej pričakuje zmanjšanje tveganja banke do meje, ko postane tveganje še sprejemljivo ali pa v skrajnem primeru odpoklic kreditov in predčasno poplačilo dolga (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009d - Politika upravljanja s kreditnim tveganjem).

5.2.1.2 Razvrščanje kreditnih odnosov v primeru dolgoročnih kreditov

Ko zapadlost kredita preseže kratkoročno ročnost, ne pridejo več v poštev navedbe iz prejšnje točke. Na splošno, z odmikanjem časovnega horizonta je težje izdelati primerno analizo poslovanja dolžnika in tudi napovedi so zaradi tega veliko bolj negotove. Dolgoročna kreditna izpostavljenost sama po sebi ne vodi k poslabšanju klasifikacije komitenta. Kakršnakoli dolgoročna napoved je negotova in s tem je tudi negotovo »ohranjanje« elementov že ugotovljene kreditne sposobnosti družbe za več let, se za kreditno izpostavljenost z ročnostjo nad 3 leta pričakuje prisotnost primerne in brez večjih težav unovčljivega zavarovanja. V primeru kreditne izpostavljenosti daljše od 3 let, je potrebno poleg ustreznega zavarovanja, določiti tudi primerne pogodbene klavzule, ki predvidevajo možnost odpoklica kredita ali določitev krajše odplačilne dobe, če bi se poslabšali poslovni in finančni podatki dolžnika. Ker so napovedi za daljše obdobje nezanesljive, je potrebno s pogodbenimi klavzulami predpisati zahtevano uspešnost poslovanja in bilančno razmerja, ki ju mora dolžnik dosegati v času trajanja pogodbenega razmerja (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009d - Politika upravljanja s kreditnim tveganjem).

Torej, pri določanju klasifikacije, v primeru dolgoročne kreditne izpostavljenosti, se je potrebno osredotočiti na preostalo odplačilno dobo kredita in na vpliv deleža dolgoročnih kreditov v celotni kreditni izpostavljenosti do komitenta. Prav tako je merilo solidnost stranke, vrednost in unovčljivost zavarovanj vključno z vrednotenjem garanta ter čvrstost pogodbenih klavzul priloženih poleg zavarovanj.

V luči zgoraj navedenega (predvsem pa zaradi negotovih napovedi) je določanje klasifikacije kreditnih odnosov, ki vključujejo dolgoročno kreditno izpostavljenost, bolj zapletena kot klasifikacija kreditnih odnosov, ki vsebuje samo kratkoročne kreditne odnose. In ravno zaradi tega je potrebno klasifikacijo kreditnega tveganja ugotoviti za vsak posamezni primer, pri čemer se upošteva tako ročnost kreditov kot tudi njihova struktura v celotni izpostavljenosti.

Kreditni odnos se torej glede na ročnost deli na dva razreda:

- Kreditni odnos, kjer je delež glavnice s preostalo zapadlostjo nad 3 leta manjši od 10 % celotnega dolga. V tem primeru mora razvrščanje sloneti na oceni kratkoročnega tveganja (kreditni odnos ostane v razredu »kratkoročno«) ne glede na razpoložljiva zavarovanja in pogodbene klavzule.
- Kreditni odnos, pri katerem je delež glavnice s preostalo zapadlostjo nad 3 leta večji od 10 % celotnega dolga. V tem primeru je potrebno pri razvrščanju upoštevati prisotnost garancij in pogodbenih klavzul. Če sta prisotna oba elementa in sta ustrezna za zaščito banke, se razvrščanje lahko izvaja na podlagi meril, ki veljajo za kratkoročne kreditne odnose, seveda pod pogojem, da je odplačevanje dolga redno. V primeru, da ni izpolnjen niti en sam pogoj, se klasifikacija poslabša za vsaj en nivo (npr. stranka, razvrščena v kratkoročno skupino A1 bo v tem primeru razvrščena v skupino A2 ali v nižjo, stranka, ki je razvrščena v skupino B1, bo razvrščena v skupino B2 ali v nižjo).

Z namenom določitve pretežnega deleža kredita (kratkoročni in dolgoročni) je potrebno upoštevati večjega med dogovorjenim in koriščenim. Pri določanju dolgoročne izpostavljenosti se upošteva izključno glavnico z zapadlostjo daljšo od treh let. Pri določanju deleža dolgoročne izpostavljenosti se ne upošteva morebitnih dolgoročnih naložb, ki so zavarovane z naslednjimi zavarovanji (velja le za dejansko zavarovane deleže) (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009d - Politika upravljanja s kreditnim tveganjem):

- zastava gotovine, državnih obveznic držav OECD ali za katere jamčijo države OECD ali prvovrstne kreditne ustanove iz držav OECD z upoštevanjem predpisanega diskonta;
- poroštva prvovrstnih bank iz držav OECD.

Seveda je pri strankah z dolgoročnimi krediti pomembno redno poravnavanje obveznosti in ohranjanje pridobljenih zavarovanj v času. To je v vsakem primeru pomembna informacija, ki jo je potrebno upoštevati pri skupni oceni kreditne sposobnosti stranke v času kreditnega odnosa in torej pri določitvi stopnje kreditnega tveganja.

5.2.2 KREDITNI ODNOSI Z ZASEBNIKI (SAMOSTOJNI PODJETNIKI S.P.)

Ocenjevanje kreditne sposobnosti samostojnih podjetnikov zahteva, ne glede na ročnost posla, dodatni element kreditne sposobnosti, ki je osebno premoženje zasebnika. Razlog za to je iskati v nezanesljivih podatkih o uspešnosti poslovanja in finančnem stanju (nerevidirani podatki in / ali dodatni stroški za pridobitev take informacije) ter posledično večje stopnje tveganja pri poslovanju s tem segmentom strank. Nikakor pa na oceno elementov kreditne sposobnosti, in s tem povezano tveganje banke, ne more vplivati upoštevanje

dobičkonosnosti, ki izhaja iz kreditnih odnosov (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009b - Navodila o določanju bonitete komitenta fizične osebe in zasebnika).

5.2.3 POSEBNE VRSTE KREDITOJEMALCEV

Poudariti je potrebno, da obstajajo posebni poslovni subjekti, pri katerih je potrebno uporabiti drugačne kriterije za določitev kreditnega tveganja. Z drugimi besedami, zaradi posebne dejavnosti gospodarskega subjekta, je potrebno analizirati drugačne bilančne pokazatelje. V nadaljevanju so podrobno pojasnjeni takšni primeri in njihove posebnosti. Ravno zaradi teh posebnosti so nekateri izračunani kazalci kreditnega tveganja »fizično« šibki in ne kažejo realnega stanja. V takih primerih je potrebno upoštevati specifično poslovanje gospodarskega subjekta in temu primerno prilagoditi merila ocenjevanja oz. upoštevati le tista merila, ki so najbolj značilna za ocenjevano družbo. V nekaterih primerih je tak pristop primeren tudi za podjetja v dejavnosti gradbeništva (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009d - Politika upravljanja s kreditnim tveganjem).

5.2.3.1 Finančne družbe

Pri finančnih družbah denarni tok, izražen v obliki »dobiček + amortizacija«, očitno nima posebnega pomena. Zato je v nadaljevanju tega dokumenta opredeljena definicija denarnega toka kot sposobnost gospodarskega subjekta generirati zadostna finančna sredstva, ki jih potrebuje za svoj razvoj.

Opredeljeni elementi kreditne sposobnosti, ki se običajno upoštevajo za posamezno vrsto finančne družbe, so (podrobneje sta prvi in drugi element razložena v točki 5.1) (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009d - Politika upravljanja s kreditnim tveganjem):

- **Matična družba- holding:**

Pri matičnih družbah je potrebno oceniti elemente kreditne sposobnosti na podlagi nekonsolidirane in konsolidirane bilance. Analiza kreditnega tveganja na podlagi nekonsolidiranih podatkov sloni predvsem na vrednotenju naslednjih kriterijev:

1. element:

- denarni tok, mišljen kot »saldo pred izidom iz financiranja« mora biti pozitiven;
- dobičkonosnost naložb mora biti pozitivna.

Zato je potrebno upoštevati kriterij »rezultat iz upravljanja naložb« namesto kriterija »dividende in udeležbe pri dobičku«

2. element:

- kapital mora zadoščati za financiranje naložb (predvsem lastniških deležev v odvisnih družbah) in ga je potrebno primerjati s celotno zadolženostjo družbe.

Pri analizi, ki sloni na konsolidiranih podatkih, se ocena elementov kreditnega tveganja nanaša na celotno skupino, seveda ob upoštevanju vrste dejavnosti. Če ocena skupine vsebuje ugotovitve, ki lahko spremenijo oceno družbe, je potrebno ustrezno spremeniti klasifikacijo družbe.

- **Leasing družba:**

1. element:

- denarni tok, mišljen kot »saldo tekočega poslovanja«, mora biti pozitiven;
- donosnost leasing poslovanja mora biti pozitivna.

2. element:

- kapital mora vrednostno zadoščati za financiranje naložb (obratni kapital za lastno uporabo, neopredmetena sredstva in finančne naložbe), z izjemo naložb namenjenih finančnemu leasingu.

- **Faktoring družba:**

1. element:

- denarni tok, mišljen kot »saldo pred izidom iz financiranja« mora biti pozitiven;
- dobičkonosnost naložb mora biti pozitivna.

2. element:

- kapital mora zadoščati za pokrivanje dolgoročnih operativnih naložb in pretežnega dela finančnih naložb, z izjemo naložb kreditne narave.

- **Druge finančne družbe:**

Storitve dajanja potrošniških kreditov, nebančni kreditni posredniki, fiduciarne družbe in nepremičninski investitorji, skupni investicijski skladi, holdingi, investicijsko bančništvo, finančne nepremičninske družbe in druge finančne družbe.

1. element:

- denarni tok, mišljen kot »saldo pred izidom iz financiranja«, mora biti pozitiven;
- donosnost dejavnosti financiranja mora biti pozitivna.

2. element:

- kapital mora zadoščati za financiranje dolgoročnih naložb in ga je potrebno primerjati s celotno zadolženostjo družbe.

5.2.3.2 Nepremičninske družbe

Nepremičninski projekti, nakup in prodaja nepremičnin, leasing nepremičnin.

1. element:

- denarni tok, mišljen kot »rezultat iz poslovanja«, mora biti pozitiven;
- donosnost nepremičninskega poslovanja mora biti pozitivna.

2. element:

- kapital mora zagotavljati pokrivanje večjega dela dolgoročnih naložb

5.2.3.3 Zavarovalne družbe

Oceno tveganja družb v tej skupini se izdelava na podlagi kriterijev kreditnega tveganja, ki jih lahko ugotovimo na podlagi skrbne analize finančnega položaja stranke.

1. element:

- tehnični rezultat škodnih zavarovanj in tehnični rezultat življenjskih zavarovanj morata biti pozitivna. V primeru negativnih vrednosti je potrebno preveriti, če je vsaj rezultat iz tekočega poslovanja pozitiven.

2. element:

- kapital mora predstavljati vsaj 20 % vrednosti zbranih premij ali vsaj 20 % tehničnih rezerv.

5.2.3.4 Javni in zasebni zavodi, konzorciji javnih zavodov in odvisne družbe javnih zavodov

Tudi pri zavodih je potrebno oceniti elemente kreditne sposobnosti in določiti klasifikacijo. V primeru potrebe po odobritvi kratkoročne kreditne izpostavljenosti je potrebno preveriti oz. določiti kreditno tveganje za vsak primer posebej, pri čemer je potrebno upoštevati, da pri

takih družbah praviloma ne obstaja gotovinski tok (prilivi in odlivi iz dejavnosti) in praviloma nimajo naložb, ki bi bile hitro unovčljive za morebitno poplačilo dolga. V takšnih primerih je garancija, vezana na lastne naložbe ali na naložbe drugih, pomemben element za določitev kreditnega tveganja.

5.2.3.5 Gradbene družbe

Čeprav takšne vrste družb delujejo na zelo različnih komercialnih področjih, pa imajo vse nekaj skupnih elementov z gledišča ocenjevanja kreditnega tveganja. V takih primerih sloni določanje kreditnega tveganja na naslednjih dejavnikih. V prvi vrsti si je potrebno razjasniti ali družba potrebuje bančno intervencijo za financiranje potreb tekočega poslovanja ali pa rabi banko zaradi potrebe po financiranju posebnega projekta (npr. nakup ladje ali nepremičnine) namenjenega nadaljnji prodaji. Potrebno je ločiti primere družb, ki so bile ustanovljene samo za izvedbo in upravljanje določenega projekta. S tem so povezane naslednje situacije:

- Financiranje celotne dejavnosti družbe (npr. tudi nakup delovnih strojev). V primeru, ko izvaja družba več projektov hkrati, se je potrebno pri določitvi kreditnega tveganja osredotočiti na obseg in dinamiko likvidnostnih tokov ter na premoženje družbe, na zanesljivost in kvaliteto naročil in projektov v izvajanju, na dogajanja na povezanih tržiščih. V takšnih primerih kreditno tveganje ni odvisno samo od rezultata posameznega projekta, ampak od vseh produkcijski faktorjev (koncentracija naročil, deželno tveganje, plačilna nesposobnost nekaterih kupcev, itd);
- Financiranje posameznega projekta zaradi zahteve po ocenjevanju različnih vidikov posla (solidnost (ustreznost) projekta, podjetniške sposobnosti, ugled in izkušnje kreditorejmalca, poznavanje slednjega s strani banke, premoženjski vidiki, itd.) je potrebno v primeru, da je nepremičnina namenjena prosti prodaji (npr. zgradba) posebno pozornost nameniti gibanju referenčnega tržišča, oceni možnosti prodaje nepremičnine in oceni ohranitve njene vrednosti v času. V primeru, da je znan kupec nepremičnine (sklenjena pogodba) pa je potrebno oceniti predvsem njegovo plačilno sposobnost in jamstva, ki jih je dal.
- Financiranje posameznega projekta, ki ga je pripravila družba, ustanovljena prav za upravljanje tega projekta. V tem primeru se pobudo oceni na podlagi finančne pokritosti projekta, gibanju referenčnega tržišča (oceni možnosti prodaje nepremičnine in oceni ohranitve njene vrednosti v času, solidnosti (ustreznosti) projekta, podjetniške sposobnosti in ugleda kreditorejmalca, njegovih izkušenj in poznavanja slednjega s strani same banke in delež investicije, ki je bil ali bo financiran iz lastnega premoženja (vse razen zemljišč).

Tako v tem primeru, kakor tudi pri predhodnih, mora biti koriščenje kredita usklajeno z napredovanjem del na osnovi predračunov in končnih obračunov del, z usmerjanjem avansov kupcev in plačil po kupoprodajnih pogodbah na poseben račun prodaje nepremičnine, vse z namenom nadzora nad denarnim tokom projekta.

5.2.3.6 Novoustanovljene družbe

Če podatki o poslovanju družbe ali drugi dokumenti ne omogočajo zanesljive ocene ekonomske uspešnosti družbe, kot je to primer novoustanovljene družbe, se kriterij »gotovinski tok« lahko nadomesti s primerno garancijo. V vsakem primeru se pobudo za financiranje ocenjuje z upoštevanjem kredibilnosti družbenikov ali skupine, h kateri družba pripada in ne nazadnje perspektivnost sektorja. V prostor za opombe je potrebno vnesti komentar in oceno gotovinskega toka na podlagi razpoložljivih podatkov. V primeru novoustanovljenih družb, ki so že prešle zaščitno fazo poslovanja, je potrebno primerjati rezultat predhodnega obdobja s planiranimi podatki za to obdobje in preveriti morebitna odstopanja od planiranih vrednosti.

6 SISTEM OCENJEVANJA IZGUB IZ KREDITNEGA TVEGANJA V IZBRANI BANKI

Sistem vsebuje določila, ki se nanašajo na oceno vseh bilančnih in zunajbilančnih postavk in izpostavljajo izbrano Banko kreditnemu tveganju. Postavke, ki tvorijo osnovo za izračun izpostavljenosti, katere je treba ovrednotiti so (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja):

- vse vrste kratkoročnih in dolgoročnih posojil, ki so odobrena in črpana,
- vse obresti, ki so nastale do trenutka izračuna, razen tistih, ki jih dolgujejo komitenti banke, klasificirani C, D in E (odloženi prihodki), ki se ne štejejo v izpostavljenost do komitenta,
- uporabljen dovoljeni znesek kreditnih kartic, ki še ne bremeni komitenta,
 - kreditna nadomestitvena vrednost, ki se nanaša na pogodbe z izpeljanimi finančnimi instrumenti, izračunana v skladu s Sklepom o kapitalski ustreznosti,
 - garancije in akreditivi izdani v korist tretjih oseb,
 - neizkoriščeni znesek odobrenih posojil, kjer ima banka obvezo dodelitve finančnih sredstev,
 - razpoložljivi limiti na kreditnih karticah.

Pravilnik temelji na Mednarodnih standardih računovodskega poročanja in na Sklepu o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, ki ga je izdala Banka Slovenije.

6.1 Ugotavljanje oslabitev finančnih sredstev

Dokaz o oslabitvi je potrjen s preizkusom obstoja izgub iz kreditnega tveganja, ki se izvaja z namenom iskanja nepristranskih dokazov, da vrednosti terjatev izkazane v finančnih izkazih, niso v celoti izterljive.

Primeri dogodkov, ki predstavljajo nepristranske dokaze oslabitev so naslednji (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja):

- pomembne finančne težave dolžnika,
- kršitev obveznosti dolžnika zaradi neplačevanja obresti ali glavnice,
- odobritev ugodnejših pogojev odplačevanja obveznosti, ki jih posojilodajalec odobri zaradi dolžnikovih težav,
- velika verjetnost, da bo dolžnik šel v stečaj ali bo izvedena finančna reorganizacija,
- informacije o likvidnostnih in solventnostih težavah dolžnika,
- drugi dokazi, ki kažejo na dejansko zmanjšanje dolžnikove sposobnosti, da ustvarja zadostne bodoče denarne tokove za poravnavanje pogodbenih obveznosti.

Ni nujno, da so dogodki, ki povzročajo izgube posamično prepoznavni, saj so lahko vzrok učinkovanja več dejavnikov skupaj. Pri ugotavljanju nepristranskih dokazov oslabitev, moramo upoštevati zavarovanja finančnih sredstev, katerih obstoj izgube je pripoznan v finančnih izkazih. Kadar je pri ocenjevanju oslabitev razpoložljivost podatkov omejena ali pa pride do bistvenih sprememb, Banka na razumen način oceni izgubo, upoštevajoč pretekle izkušnje in strokovno presojo.

6.2 Postopek ocenjevanja oslabitev

Ob izdelavi finančnih izkazov Banka preveri obstoj nepristranskih dokazov o oslabitvi finančnih sredstev. Pri ocenjevanju izgub je oslabitev ugotovljena, le v kolikor je ta rezultat enega ali večjega števila dogodkov, nastalih po začetnem pripoznanju finančnega sredstva in učinkuje na prihodnje denarne tokove. Preizkus obstoja oslabitev temelji na analizi nepristranskih izmerljivih dejavnikov, ki so prisotni na dan ocenjevanja, ne pa na podlagi prihodnjih dejavnikov, ki še niso ugotovljivi.

Proces ocenjevanja kreditnih izgub sledi nizu logičnih korakov (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja):

- identifikacija nepristranskih dokazov o oslabitvah kreditnega portfelja;

- ugotavljanje pomembnosti posameznih finančnih sredstev. Natančneje, po ugotovitvi nepristranskih dokazov o oslabitvi sredstev kreditnega portfelja, je potrebno ugotoviti, ali se ta nanaša na: pomembno posamezno finančno sredstvo, ki je podvrženo posamičnemu ocenjevanju ali finančno sredstvo, ki ni pomembno in je zato podvrženo skupinskemu ocenjevanju;
- posamično ocenjevanje ali ocenjevanje po skupinah finančnih sredstev (skupinsko ocenjevanje).

Finančna sredstva, za katera ni nepristranskih dokazov oslabitve, morajo biti v vsakem primeru podvržena skupinskemu ocenjevanju kreditnih izgub. Razvrstitev finančnega sredstva med nedonosne naložbe je splošni kriterij na podlagi katerega se predpostavlja obstoj nepristranskega dokaza o oslabitvi.

Posamično ocenjevanje finančnih sredstev mora izpolnjevati naslednje pogoje (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja):

- obstoj dogodka, ki povzroči kreditno izgubo,
- nepristranski dokaz oslabitve, prepoznane v posameznem finančnem sredstvu.

Izpostavljenosti do držav članic EEA, Banke Slovenije, Republike Slovenije ter institucionalnih sektorjev, ki so neposredni uporabniki sredstev državnega proračuna, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije ter Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije se obravnavajo kot kreditno netvegane.

6.3 Posamično ocenjevanje kreditnih izgub

Posamično ocenjevanje se zahteva za izpostavljenosti, kjer obstaja nepristranski dokaz oslabitve. Finančna sredstva razvrščena v naslednje kreditne skupine se ocenjujejo posamično (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja):

- Težavne terjatve (razred C1, D1)
- Prestrukturirani dolgovi (razred C2, D2)
- Neizterljive terjatve (razred D9, E)

Individualno oceno prihodnjih denarnih pritokov je treba opraviti za vse izpostavljenosti, ki presegajo 75.000 EUR in s tem dosegajo mejni prag, nad katerim se izvaja posamično ocenjevanje. Za finančna sredstva, ki se vrednotijo po odplačni vrednosti, so izgube ocenjene kot razlika med knjigovodsko vrednostjo finančnega sredstva in sedanjo vrednostjo

pričakovanih prihodnjih denarnih tokov ob uporabi izvirne efektivne obrestne mere (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja).

Ocenjene prihodnje denarne izgube, ki še niso nastale, so izključene iz ocene denarnih tokov. Tako predpostavljene bodoče izgube, ki niso potrjene na podlagi nepristranskih in merljivih dejavnikov in dogodkov niso predmet ocene izgub. Ocene finančnih sredstev morajo torej sloneti na analizi osnov, ki so razvidne in izmerljive v času vrednotenja.

Oslabitve finančnih sredstev, priznane po odplačni vrednosti, so merljive z uporabo:

- izvirne efektivne obrestne mere finančnih sredstev,
- če je pogodbeno določena spremenljiva obrestna mera, je za diskontiranje prihodnjih denarnih tokov uporabljena efektivna obrestna mera, veljavna v trenutku vrednotenja.

Če so učinki diskontiranja zanemarljivi zaradi kratkoročne preostale ročnosti finančnega sredstva, je diskontiranje denarnih tokov lahko opuščeno. Ocenjena vrednost zavarovanega finančnega sredstva je vsota denarnih tokov, ki vključujejo tudi unovčitev zavarovanja. Pri ocenjevanju oslabitev je v primeru obstoja zavarovanja potrebno upoštevati pošteno vrednost zavarovanja, znižano za stroške, povezane s postopki unovčenja. V kolikor se pričakuje okrevanje dolžnika, se finančno sredstvo lahko ovrednoti na višjo vrednost in izboljša kreditno klasifikacijo. Vrednost finančnega sredstva, kateremu je bila pripoznana oslabitev v preteklih letih, se lahko povrne na prvotno raven, v kolikor je okrevanje pripisano dogodku, nastalemu po oslabitvi sredstva (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja).

Za izpostavljenosti do bank se oslabitve vedno ocenjujejo posamično. Med kreditne izpostavljenosti do bank se obravnavajo vse izpostavljenosti, razen depozitov s preostalo ročnostjo do enega meseca in terjatev za provizije ter stroški, povezani s komercialnimi storitvami za račun komitenta naslednjih, ki veljajo za netvegane (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja).

Ocenjevanje prihodnjih denarnih tokov je potrebno pregledati najmanj četrletno. V primeru bistvenih sprememb tudi mesečno.

6.3.1 PRIMER POSAMIČNEGA OCENJEVANJA KREDITNIH IZGUB

Tabela 3 prikazuje oblikovanje oslabitev in rezervacij v izkazu poslovnega izida ter popravkov vrednosti v bilanci stanja za komitenta, ki se je zaradi povečanja števila dni zamud

pri plačilu obresti, ob predpostavki, da se vrednost zavarovanja kredita ni spremenila, preklasificiral iz skupine B v skupino C. Komitentova izpostavljenost do banke sestavlja dolgoročni kredit, ki ga banka vodi bilančno ter izdano garancijo, ki je do morebitne unovčitve vodena zunajbilančno.

Tabela 3: Sprememba klasifikacije komitenta iz B v C junija 2010

	31.5.2010	30.6.2010
Stanje dolgoročnega kredita	1.400.000,00	1.350.000,00
Stanje zapadlih glavnih	-	50.000,00
Stanje neplačanih obresti	5.403,00	5.411,84
Stanje PV za obresti	-	5.411,84
Stanje neplačanih provizij	-	4,50
Stanje PV za provizije	-	4,50
Popravki vrednosti	35.146,24	175.244,99
Zunajbilančne obveznosti (garancije)	1.591.553,04	1.569.353,04
Rezervacije za zunajbilančne obveznosti	82.592,35	407.839,30
Dogodki:		
1. Plačilo obresti 17.6.2010	5.403,00	
2. Sprememba klasifikacije	ni knjižb	
3. Obračun obresti in provizij	= 5.411,84 + 4,50	
4. Obračun popravkov vrednosti	= 175.244,99 - 35.146,24	140.098,75
5. Obračun rezervacij	= 407.839,30 - 82.592,35	325,246,95

Komitent zaradi finančnih težav ni zmožen odplačevati obresti najetega dolgoročnega kredita, zato v mesecu juniju Banka preklasificira komitenta iz skupine B v skupino C in mora oblikovati dodatne rezervacije za zunajbilančne obveznosti (v tem primeru rezervacije za izdane garancije) ter popravke vrednosti v bilanci. Tabela 4 prikazuje kako vpliva preklasifikacija komitenta na bilanco stanja.

Tabela 4: Vpliv preklasifikacije komitenta na bilanco stanja

Kredit		PV za kredit	
31.5.2010	1.400.000,00	35.146,24	31.5.2010
		140.098,75	30.6.2010
Terjatev za obresti		PV za obresti	
31.5.2010	5.403,00	5.403,00	17.6.2010
30.6.2010	5.411,84	5.411,84	30.6.2010
Terjatev za provizije		PV za provizije	
30.6.2010	4,50	4,50	30.6.2010
Garancija		Rezervacije za garancije	
31.5.2010	1.591.553,04	82.592,35	31.5.2010
		325.246,95	30.6.2010

Oblikovanje popravkov vrednosti in rezervacij v bilanci stanja ima vpliv na izkaz poslovnega izida, in sicer v obliki oslabitev (stanje dodatno oblikovanih popravkov vrednosti) in rezervacij za kreditno tveganje. Odhodki se tako povečajo za dodatno oblikovane oslabitve in rezervacije ter za neplačane obresti od dolgoročnega kredita (glej Tabelo 5).

Tabela 5: Vpliv preklasifikacije komitenta na izkaz uspeha

	Oslabitev kreditov in terjatev		Prihodki iz obresti	
30.6.2010	140.098,75		-	30.6.2010
	Rezervacije za zunajbilančne obveznosti		Prihodki iz provizij	
30.6.2010	325.246,95		-	30.6.2010

Povečanje odhodkov za 465.345,70

Nižji prihodki za 5.416,34

Negativni učinek za 470.762,04

6.3.2 POSAMIČNO OCENJEVANJE KREDITNIH IZPOSTAVLJENOSTI RAZVRŠČENIH MED TEŽAVNE TERJATVE ALI PRESTRUKTURIRANA FINANČNA SREDSTVA

Posamično ocenjevanje finančnih sredstev, razvrščenih med težavne terjatve (klasificirani C1 ali D1) se izvaja za vse izpostavljenosti, ki presegajo mejno vrednost 75.000 €.

Posamično ocenjevanje z ročnim preizkusom obstoja oslabitev za kreditne izpostavljenosti, razvrščene med težavne terjatve, je izvedeno takrat, ko obstaja nepristransko ugotovljen neugoden dogodek, zaradi katerega lahko ocenjujemo, da pogodbene terjatve ne bodo v celoti poplačane. Te ocene, ki slonijo na pričakovanih poplačilih, so pripravljene na zbranih podatkih o tveganih pozicijah, ki so primerni za temeljito kvalitativno oz. kvantitativno analizo ekonomskega in finančnega stanja dolžnika in morebitnih zavarovanj (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja).

Ovrednotenje vsake posamične kreditne izpostavljenosti je rezultat:

- pri odplačnih pozicijah (npr. stanovanjski kredit), ocen poplačil, diskontiranih po izvorni obrestni meri, z namenom pridobitve vrednosti finančnega sredstva,
- pri neodplačnih pozicijah (npr. nakup z odloženo poravnavo) pa pripadajoči znesek odpisa (denarni tok ni prisoten).

Za posamično ocenjevanje in preizkus oslabitev prestrukturiranih finančnih sredstev veljajo enaka pravila kot za težavne terjatve, saj še vedno obstaja možnost neplačila prestrukturiranih dolgov. Kreditne izgube se ocenjujejo ob začetnem pripoznanju finančnih sredstev ter vsako naslednje četrtrletje oziroma pogosteje, ko je to potrebno (npr. v primeru večjih sprememb).

6.3.3 POSAMIČNO OCENJEVANJE IN DOKAZOVANJE OSLABITEV NEIZTERLJIVIH FINANČNIH SREDSTEV

Pri ocenjevanju kreditnih izgub neizterljivih finančnih sredstev so predvideni naslednji koraki (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja):

- priprava načrta poplačil za vsako posamezno finančno sredstvo na podlagi informacij, ki so razpoložljive s strani odgovornih v organizacijskih enotah in kadar je to primerno, upoštevanjem obstoja in vrste zastavljenih sredstev in osebnih zavarovanj,
- ocenjevanje časa potrebnega za izterjavo in diskontiranje denarnih tokov. Ocenjevanje mora biti opravljeno nepristransko in previdno, upoštevajoč vsa dejstva, ki vplivajo na redno poplačilo terjatev,
- ugotovitev diskontne obrestne mere, ki je enaka izvorni pogodbeni obrestni meri.

Proces ocenjevanja zunajbilančnih postavk (garancije in nedonosne prevzete obveznosti) se izvaja na podoben način.

6.3.4 NAPOVEDOVANJE DISKONTIRANIH DENARNIH TOKOV IN IZRAČUN OSLABITEV

Služba izterjave je do konca posameznega meseca odgovorna za pripravo in potrditev napovedi potencialnih poplačil terjatev iz posameznih izpostavljenosti.

Informacijska podpora zagotavlja (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja):

- izpis vseh potrebnih podatkov iz obstoječih podatkovnih baz za ugotovitev dejanske skupne izpostavljenosti do dolžnikov,
- izračun izterljivih vrednosti in s tem oslabitev za posamezno pogodbo, na podlagi napovedanih denarnih tokov in pripadajoče diskontne obrestne mere,
- seštevek vseh oslabitev posameznega dolžnika.

6.4 Skupinsko ocenjevanje oslabitev

Skupinsko ocenjevanje je potrebno izvajati pri vseh finančnih sredstvih, ki niso predmet posamičnega ocenjevanja izgub iz kreditnega tveganja ter pri finančnih sredstvih, za katere pri posamičnem ocenjevanju ne obstajajo nepristranski dokazi o oslabitvi.

6.4.1 OCENA EL (EXPECTED LOSS)

Za oceno skupinskih oslabitev se posamezne kategorije sredstev pomnožijo s pripadajočimi stopnjami, ki izražajo pričakovano izgubo (EL) (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja).

$$EL = PD \times LGD \times EAD \quad (4)$$

Enačba 4 prikazuje izračun EL, ki je zmnožek naslednjih parametrov:

- **Verjetnost neplačila (PD)** predstavlja verjetnost, da bo finančno sredstvo do dolžnika, ki je razvrščeno v bonitetni razred A, B ali C, v obdobju enega leta preklasificirano v bonitetni razred D ali E. PD je izražen z letno stopnjo.
- **Izguba ob neplačilu (LGD)** predstavlja pričakovano poplačilo za finančna sredstva, razvrščena D ali E. LGD je izračunan na naslednji način:
 - če je vrednost zavarovanja, ki pripada posamezni terjatvi, večja ali enaka kreditni izpostavljenosti, se stopnja LGD pomnoži s 100 % izpostavljenostjo,
 - če je vrednost zavarovanja nižja od kreditne izpostavljenosti, se stopnja LGD množi s sorazmernim zneskom izpostavljenosti, medtem ko se preostali znesek množi s stopnjami LGD nižje rangiranih zavarovanj,
 - če ni na razpolago nižje rangiranih zavarovanj, se preostali znesek izpostavljenosti obravnava kot nezavarovan.

Zavarovanja so rangirana po stopnji LGD od najvišje do najnižje stopnje LGD.

- **Izpostavljenost ob neplačilu (EAD)** je pričakovani ekvivalent denarne izpostavljenosti v času nastanka plačilne nesposobnosti, ki izvira iz obstoječih bilančnih in zunajbilančnih kreditnih izpostavljenosti. EAD je opredeljen kot seštevek vseh tekočih denarnih (bilančnih) izpostavljenosti ter seštevek nepreklicnih prevzetih kreditnih obveznosti ter pogojnih obveznosti (garancij).
- **Pričakovana izguba (EL)** je izpeljana iz stopenj PD, LGD ter EAD. Stopnje EL se izračunavajo za posamezne skupine sredstev, tako da je kreditno tveganje portfelja porazdeljeno med dovolj obsežnimi skupinami sredstev s podobnimi tveganimi značilnostmi. Ocenjena je vsaj enkrat letno.

Skupine sredstev so definirane glede na bonitetno razvrstitev, skupine strank, vrste produktov in vrste zavarovanj.

6.4.1.1 Primer izračuna EL

Pričakovana izguba pomeni višino oblikovanih oslabitev oziroma rezervacij posameznega komitenta, ki se ga pri izračunu le-teh obravnava skupinsko. Komitent je izpostavljen v višini 10.000 € (to predstavlja njegov EAD) do banke in je razvrščen v skupino B. Za izračun EL potrebujemo še PD in LGD. PD komitentov, razvrščenih v B razred, nazorno prikazuje matrika prehodov v naslednji točki (Tabela 3), ki kaže da je desetletno povprečje prehodov komitentov iz skupine B v skupini D in E 5,93 %. Komitent ima celotno vrednost izpostavljenosti zavarovano z depozitom pri banki. LGD (podrobneje prikazan v točki 6.4.3, tabela 6) za zavarovanje z depozitom znaša 5 %. Enačba 5 prikazuje izračun EL na konkretnem primeru.

$$EL = 10.000 \text{ €} \times 5,93 \% \times 5 \% \quad (5)$$

Znesek oblikovanih oslabitev znaša 29,65 €. Višino zneska si lahko razlagamo kot majhno, saj komitent ne predstavlja velikega tveganja za banko (ni klasificiran kot C, D ali E in ni izpostavljen do banke za več kot 75.000 €) zaradi dobrega zavarovanja. V primeru zavarovanja celotne izpostavljenosti s prvovrstnimi delnicami bi LGD znašal 40 % in bi znesek oslabitev nekoliko narasel na 237,2 €.

6.4.2 OCENA PD

PD se izračunava na podlagi matrike prehodov finančnih sredstev, razvrščenih v A, B ali C v tiste klasificirane D in E skozi obdobje enega leta. PD se izračunava na podlagi zgodovinskih stopenj, ki jih Banka zabeleži na podatkih lastnega portfelja. Stopnje prehodov kažejo procent

finančnih sredstev posameznih skupin sredstev v določenem bonitetnem razredu, za katere se pričakuje, da jih dolžnik ne bo poravnaval v obdobju naslednjih 12 mesecev.

Formula za izračun stopnje prehodov prikazuje enačba (6) (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja):

$$W_{jk} = \frac{x_{jk}}{X_j} \quad (6)$$

- W_{jk} : delež dolžnikov, klasificiranih v bonitetni razred j, ki so v opazovanem obdobju preklasificirani v bonitetni razred k.
- x_{jk} : število dolžnikov, klasificiranih v bonitetni razred j, ki so v opazovanem obdobju preklasificirani v bonitetni razred k
- X_j : skupno število dolžnikov, razvrščenih na začetku obdobja v bonitetni razred j.

Tabela 6 prikazuje prehode komitentov iz bonitetnih razredov A, B in C v bonitetne razrede D in E v letu 2009. Uporabljeni podatki služijo za izračun PD v letu 2010. Na podlagi desetletnega povprečja prehodov komitentov med D in E se oceni PD za tekoče leto.

Tabela 6: Izračun PD za leto 2008/2009 za pravne osebe v izbrani Banki na podlagi matrike prehodov komitentov A,B in C v D in E

2008/2009	Total	A	B	C	D	E	
A	3.207	2.806	285	61	52	3	
B	1.936	36	1.722	101	76	1	
C	97	0	8	37	48	4	
D	102	0	0	0	96	6	
E	209	0	0	0	0	209	
Total	5.551	2.842	2.015	199	272	223	
2008/2009	Total	A (v %)	B (v %)	C (v %)	D (v %)	E (v %)	Prehodi v D,E (v %)
A	100,0	87,5	8,9	1,9	1,6	0,1	1,7
B	100,0	1,9	88,9	5,2	3,9	0,1	4,0
C	100,0	0,0	8,2	38,1	49,5	4,1	53,6
D	100,0	0,0	0,0	0,0	94,1	5,9	
E	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	
Total	100,0	51	36	4	5	4	

Vir: Interni podatki izbrane Banke d.d. (2010). Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja.

Tabela 7 prikazuje prehode komitentov iz bonitetnih razredov A, B in C v bonitetne razrede D in E od leta 1999 do leta 2009. Na podlagi vsakoletnih prehodov se izračuna desetletno povprečje, ki se ga uporabi kot stopnjo PD v tekočem letu (v tem primeru leto 2010).

Tabela 7: Časovna vrsta prehodov komitentov A, B in C v D in E (v %)

Časovno obdobje	A	B	C
1999/2000	0,93	15,67	40,43
2000/2001	1,20	11,67	42,57
2001/2002	0,68	8,24	25,26
2002/2003	1,00	9,92	34,02
2003/2004	0,28	1,45	13,27
2004/2005	0,47	3,04	25,81
2005/2006	0,37	2,39	23,24
2006/2007	0,28	1,23	24,86
2007/2008	0,55	1,69	13,64
2008/2009	1,71	3,98	53,61
Povprečje 10 let	0,75	5,93	29,67
Novi PD 2010	0,75	5,93	29,67

Vir: Interni podatki izbrane Banke d.d. (2010). Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja.

Finančna sredstva, ki so prisotna na začetku opazovanega obdobja, ne pa tudi na koncu tega obdobja, se obravnavajo kot redno odplačana. Status neplačnika je pripisan finančnim sredstvom razvrščenim v D ali E. Ustrezno temu je pri izračunu EL finančnim sredstvom D in E pripisana stopnja PD 100 %. Izračunana stopnja verjetnosti neplačila za posamezno skupino finančnih sredstev v določenem bonitetnem razredu ne more biti nižja od izračunane stopnje verjetnosti neplačila za enako skupino finančnih sredstev, razvrščenih v višji bonitetni razred. Če pretekli podatki, na podlagi katerih so stopnje izračunane, kažejo drugače, se stopnja PD veljavna za skupino v višjem bonitetnem razredu uporabi tudi kot stopnja PD za skupine finančnih sredstev, razvrščenih v nižji bonitetni razred.

Iz tabele 7 lahko opazimo, kako se je v letu 2008/2009 odstotek prehoda komitentov iz C razreda v D in E močno povečal na 53,6 %. Prav tako se je povečal odstotek prehoda komitentov A in B v nižje razrede, kar je vsekakor posledica gospodarskih razmer.

- **Izračun za pravne osebe in samostojne podjetnike z matično številko**

Pravne osebe in samostojni podjetniki z matično številko so v skladu z interno klasifikacijo razvrščeni v razrede od A do E. PD je izračunan za posamezne skupine sredstev, ločene po bonitetnih skupinah (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja).

- **PD izračun za občane**

Občani kot subjekti se ne razvrščajo v bonitetne razrede, zato se PD ugotavlja za posamezne pogodbe / račune. Ustrezno temu se skupine sredstev poleg bonitetnih razredov ločujejo tudi po bančnih produktih. Finančna sredstva se razvrščajo v bonitetne razrede od A do E glede na čas zamude pri poravnavanju obveznosti. PD se izračunava za naslednje skupine sredstev: stanovanjski krediti, dolgoročni / kratkoročni potrošniški krediti, terjatve za dovoljena / nedovoljena negativna stanja na transakcijskem računu (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009c - Navodila za izračun parametrov PD in LGD pri skupinskem ocenjevanju izgub iz kreditnega portfelja).

Tabela 8 prikazuje prehode Komitentov klasificiranih A, B in C v razrede D in E za občane po bančnih produktih.

Tabela 8: Prehodi komitentov A, B in C v D in E (v %) po bančnih produktih

	Stanovanjski krediti	Dolg. Potrošniški	Kratk. Potrošniški	TRR
A	0,37	0,47	0,33	0,46
B	2,74	5,87	4,53	-
C	10,21	11,69	4,53	-

Vir: Interni podatki izbrane Banke d.d. (2009c). Navodila za izračun parametrov PD in LGD pri skupinskem ocenjevanju izgub iz kreditnega portfelja.

Iz tabele lahko opazimo, da imajo komitenti z dolgoročnimi in s kratkoročnimi krediti v razredu B relativno veliko večji odstotek kot pravne osebe v istem razredu, kar je posledica gospodarskih razmer.

- **Sredstva z nizkim tveganjem**

Države EEA, Banka Slovenije, Republika Slovenija ter institucionalni sektorji, ki so neposredni uporabniki sredstev državnega proračuna, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije in Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije imajo stopnjo PD 0 % (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009c - Navodila za izračun parametrov PD in LGD pri skupinskem ocenjevanju izgub iz kreditnega portfelja).

- **Uporabljena časovna vrsta**

Zaradi letnega nihanja in srednjeročne cikličnosti ocen prehodov med bonitetnimi razredi, je stopnja PD izračunana kot povprečje letnih stopenj PD. PD stopnja je ocenjena s časovno vrsto podatkov dolgo 10 let.

- **Previdnostni pribitek na PD**

Previdnostni pribitek lahko dopolnjuje oceno PD, kadar se ocenjuje, da razpoložljivi zgodovinski podatki ne zajemajo v zadostni meri srednjeročna ciklična nihanja oziroma zaradi drugih ugotovljenih pomanjkljivosti razpoložljivih podatkov. Stopnje PD in previdnostni pribitek na PD odobri Uprava banke na predlog Sektorja upravljanja s tveganji, podprt z ustreznimi utemeljitvami izračunov. PD pribitek se aplicira tako, da se pomnoži s stopnjami PD (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2009c - Navodila za izračun parametrov PD in LGD pri skupinskem ocenjevanju izgub iz kreditnega portfelja).

6.4.3 OCENA LGD

LGD je izračunan kot stopnja izgube, če dolžnik postane neplačnik. Splošna formula za izračun LGD je prikazana v enačbi (7) (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja):

$$LGD_{kj} = 1 - \frac{\sum \frac{\text{pritoki} - \text{odtoki}}{(1+i)^t}}{EAD} \quad (7)$$

- LGD_{kj} : je stopnja izgube v primeru dolžnikovega neplačila za finančno sredstvo k, zavarovano s sredstvom j.
- i : je letna diskontna obrestna mera, ki je praviloma pogodbeno obrestna mera ali tekoča primerljiva obrestna mera.
- t : je časovni interval izražen v razmerju do enote enega leta, za obdobje od denarnega poplačila do trenutka, ko je dolžnik uvrščen v bonitetni razred D oziroma E. Denarni tokovi so evidentirani na mesečnem nivoju in so diskontirani na konec meseca.
- **EAD**: je kreditna izpostavljenost na dan, ko je dolžnik preklasificiran v bonitetni razred D oziroma E.
- **Pritoki** so prejeta poplačila terjatev, razvrščenih v skupino k in poplačanih z zavarovanjem j.

- **Odtoki** predstavljajo stroške, neposredno povezane s posameznim postopkom izterjave.

Nezavarovani del kreditne izpostavljenosti je evidentiran kot posebna kategorija zavarovanj (nezavarovane izpostavljenosti). Vsi denarni tokovi se evidentirajo v informacijskem sistemu, ki je temu namenjen. Primerna zavarovanja so določena v skladu s sklepom banke Slovenije o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic. Zavarovanja morajo izpolnjevati minimalne kriterije ustreznosti, ki so opredeljena v internem pravilniku o zavarovanjih.

Trenutno, so stopnje LGD določene za naslednje vrste kreditnih zavarovanj (Interni podatki izbrane Banke d.d., 2010 - Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja):

- zastava depozitov ter bančne garancije,
- jamstva Republike Slovenije,
- jamstva zavarovalnic,
- zastava vrednostnih papirjev,
- zastava nepremičnin,
- ostalo ter nezavarovano.

Poplačila, ki niso neposredno vezana na posamezne vrste primernih zavarovanj, se pri izdelavi ocene LGD razdelijo proporcionalno med zavarovanimi in nezavarovanimi deli kreditne izpostavljenosti. Zavarovanjem, za katera nimamo zanesljivega zbora podatkov, je dodeljena stopnja LGD, pridobljena od Banke lastnice izbrane Banke. Podatki za izračun LGD načeloma ne vključujejo izpostavljenosti, katerih poglavitna poplačila segajo v obdobje daljše od 10 let, upoštevajoč obseg razpoložljivih svežih podatkov.

Tabela 9: LGD za pravne osebe po vrstah kreditnih zavarovanj

Vrsta zavarovanja	Veljavno
Jamstvo RS, prvovrstne banke, depozit	5,0
Jamstvo zavarovalnice, SID	20,0
Prvovrstni vrednostni papirji, borzna kotacija	40,0
Zastava nepremičnin	45,0
Nezavarovani	90,0

Vir: Interni podatki izbrane Banke d.d. (2010). Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja.

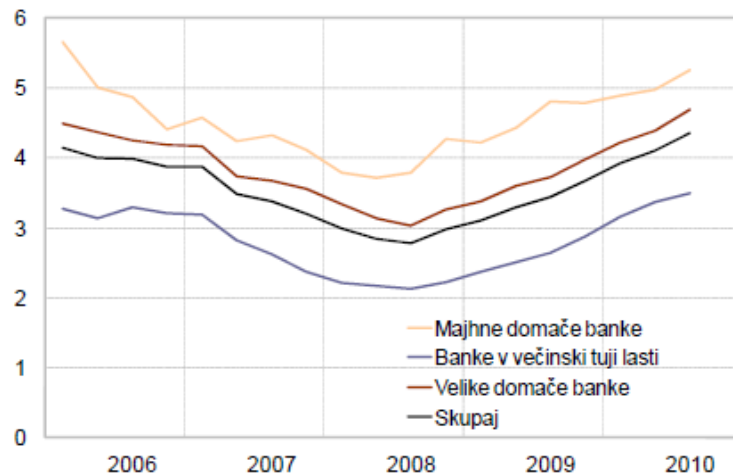
Tabela 9 prikazuje stopnje LGD za pravne osebe po vrstah kreditnih zavarovanj v izbrani Banki. LGD služi pri skupinskem ocenjevanju oslabitev (upoštevata se tudi pri posamičnem ocenjevanju), in sicer je prikazan v točki 6.4.1 (primer izračuna EL).

7 ANALIZA KREDITNEGA PORTFELJA

Leto 2010 prinaša bankam nadaljnjo poslabšanje kakovosti kreditnega portfelja. Prisotno je stagniranje kreditiranja gospodarstva, kljub oživljanju gospodarske aktivnosti, ki je že drugo četrtoletje prisotno v izvozno naravnanih predelovalnih dejavnostih. Podjetja iščejo vire financiranja pri drugih sektorjih in v tujini, s čimer banke tvegajo izgubo priložnosti za večje dobičke in izboljšanje kakovosti portfelja z novimi projekti in komitenti. Prav tako se kreditni portfelj bank slabša tudi zaradi nadaljnega povečevanja izpostavljenosti bank do tistih dejavnosti, ki se jim likvidnostni položaj še naprej slabša in tudi ne kažejo znakov gospodarskega okrevanja (Stabilnost slovenskega bančnega sistema, 2010, str. 26).

Slika 2 prikazuje, da imajo banke v večinski tuji lasti ugodnejšo strukturo kreditnega portfelja, saj so s preusmerjanjem naložb k sektorjem z nižjo stopnjo kreditnega tveganja in omejevanjem izpostavljanja tveganim dejavnostim ohranile delež nedonosnih terjatev pod povprečjem bančnega sistema. Tudi boljša struktura komitentov kot pri domačih bankah, v sicer tveganih dejavnostih, kaže na večjo previdnost in tudi hitrejšo izterjavo slabih terjatev v teh bankah. Pri domačih bankah hitreje naraščajo daljše zamude, zlasti v najbolj zadolženih dejavnostih, kar napoveduje nadaljnje poslabšanje kakovosti portfelja (Stabilnost slovenskega bančnega sistema, 2010, str. 27).

Slika 2: Pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami

Vir: Stabilnost slovenskega bančnega sistema, 2010, str. 27.

Kreditno aktivnost bank v veliki meri predstavlja podaljševanje in obnavljanje obstoječih posojil, ki jih likvidnostno izčrpani in zadolženi komitenti težko redno servisirajo. Banke so na nek način primorane vztrajati v kreditnih razmerjih s slabimi komitenti predvsem zaradi posledic, ki bi jih imelo prekinjeno kreditiranje, kar bi povzročilo nadaljnje poslabšanje finančnega položaja komitentov, predvsem tistih do katerih so banke bolj izpostavljene (Stabilnost slovenskega bančnega sistema, 2010, str. 27).

7.1 Primerjava kreditnega portfelja med izbrano banko in bančnim sistemom

Spremembo kakovosti kreditnega portfelja od leta 2008 do 2010 prikazuje Tabela 10. Kot kazalec kakovosti kreditnega portfelja je uporabljena pokritost terjatev z oslabitvami.

Tabela 10: Primerjava pokritosti terjatev z oslabitvami za izbrano Banko in bančni sistem v letih od 2008 do 2010

IZBRANA BANKA

	31.12.2010			31.12.2009			31.12.2008		
	Razvrščene terjatve	Oslabitve	Pokritost terjatev z oslabitvami (v %)	Razvrščene terjatve	Oslabitve	Pokritost terjatev z oslabitvami (v %)	Razvrščene terjatve	Oslabitve	Pokritost terjatev z oslabitvami (v %)
Skupaj (v mio €)	2.410	124	5,1	2.522	107	4,2	2.631	93	3,5
Struktura v %									
A	64,1	4,7	0,4	58,5	11,2	0,8	65,2	15,7	0,8
B	26,3	17,9	3,5	32,4	44,2	5,8	25,7	50,1	6,9
C,D,E	9,7	77,5	41,1	9,1	44,5	20,6	9,1	34,3	13,4

BANČNI SISTEM

	31.12.2010			31.12.2009			31.12.2008		
	Razvrščene terjatve	Oslabitve	Pokritost terjatev z oslabitvami (v %)	Razvrščene terjatve	Oslabitve	Pokritost terjatev z oslabitvami (v %)	Razvrščene terjatve	Oslabitve	Pokritost terjatev z oslabitvami (v %)
Skupaj (v mio €)	50.290	2.420	4,8	48.935	1.827	3,7	47.129	1.403	3,0
Struktura v %									
A	70,9	5,7	0,4	70,7	7,0	0,4	74,4	8,8	0,4
B	21,2	19,9	4,5	24,5	30,8	4,7	22,7	34,4	4,5
C,D,E	7,9	74,4	45,3	4,8	62,2	48,4	2,8	56,7	60,3

Vir: Stabilnost slovenskega bančnega sistema, 2010, str. 27.

Podatki za izbrano banko izvirajo iz RAZ1 obrazca (glej Prilogo 1), ki ga predpisuje Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic. Obrazec RAZ1 vsebuje razvrstitev finančnih sredstev, merjenih po metodi odplačne vrednosti in nekaterih prevzetih obveznosti po zunajbilančnih postavkah, ki sestoji iz podrobne razporeditve bilančnih terjatev (sredstev) in zunajbilančnih obveznosti banke po posameznih dolžnikih, razvrstitve določenih postavk v bonitetne skupine, ocenitve potrebne oslabitve finančnih sredstev, merjenih po metodi odplačne vrednosti oziroma oblikovanja rezervacij za nekatere prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah po MSRP in ugotovitve oslabitve finančnih sredstev oziroma rezervacij za nekatere prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah (Navodilo za izvajanje Sklepa o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur.l. RS, št. 96/2005).

Postavka (Tabela 10) razvrščene terjatve, vsebuje z RAZ1 obrazca 10. stolpec (glej Prilogo 1), ki zajema znesek postavk za razvrstitev in predstavlja osnovo za izračun oslabitev oziroma rezervacij. Stolpec vsebuje znesek vseh finančnih sredstev, merjenih po metodi odplačne vrednosti in nekaterih prevzetih obveznosti po zunajbilančnih postavkah. Postavka oslabitve prikazuje 16. stolpec RAZ1 obrazca in vsebuje izkazane oslabitve oziroma rezervacije po MSRP, kjer se vnese znesek knjigovodsko izkazanih oslabitev finančnih sredstev oziroma oblikovanih rezervacij za prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah za posameznega dolžnika v izkazu poslovnega izida po stanju na dan poročila.

Opazimo lahko, da se delež nedonosnih terjatev (C, D, E) v bančnem sistemu vztrajno zvišuje, kar pomeni slabšanje kreditnega portfelja. Prav tako se viša delež oslabitev za nedonosne terjatve in skupna pokritost terjatev z oslabitvami. Pri izbrani Banki lahko opazimo podobno sliko, s tem, da se je delež nedonosnih terjatev iz leta 2008 povečal za 0,6 odstotne točke, medtem ko se je v bančnem sistemu povečal za 5,1 odstotne točke. Povečal se je tudi delež oslabitev za nedonosne terjatve. Sklepamo lahko, da tako za izbrano Banko kot za bančni sistem velja trend slabšanja kreditnega portfelja zaradi gospodarskih razmer v Sloveniji.

Struktura terjatev v Tabeli 10 nam kaže, da ima izbrana Banka slabši portfelj, saj ima v primerjavi z bančnim sistemom višji odstotek C, D in E komitentov. Struktura oblikovanih oslabitev je nižja v primerjavi z bančnim sistemom, razen v letu 2010 se je nekoliko povečal odstotek oslabitev za nedonosne komitente C, D in E. Kazalec pokritosti terjatev z oslabitvami za nedonosne komitente je za izbrano Banko v vseh treh letih nižji (npr. v letu 2010 znaša 41,1 % v primerjavi z 45,3 %), kar lahko pomeni, da ima izbrana Banka kvalitetnejšo strukturo nedonosnih komitentov.

Tabela 10 nazorno prikazuje, da je pokritost terjatev z oslabitvami izbrane banke višja skozi vsa leta kot je pokritost bančnega sistema (npr. v letu 2010 je za izbrano banko kazalec 5,1 %

v primerjavi z bančnim sistemom 4,8 %). Razlogi za višjo pokritost so lahko trije, in sicer ali je to posledica konservativnejše politike, ki jo izbrana Banka uporablja pri razvrščanju terjatev in jo narekuje tuja banka - lastnica, ali je to posledica slabo zavarovanega portfelja in ali je to posledica slabšega kreditnega portfelja izbrane banke v primerjavi z bančnim sistemom v Sloveniji.

Tabela 11 prikazuje strukturo zavarovanj terjatev v izbrani Banki. Večina terjatev je zavarovanih s poslovnimi nepremičninami (48 %). Delnice in deleži, ki veljajo za najmanj likvidno obliko zavarovanja predstavljajo 15,4 %. Pokritost terjatev z zavarovanji za nedonosne terjatve (C, D, E) znaša 145 % (izračunano kot zavarovanja C, D, E komitentov / terjatve C, D, E iz RAZ1 obrazca). Sklepamo lahko, da izbrana Banka nima slabo zavarovanega kreditnega portfelja in to ni vzrok višje pokritosti terjatev z oslabitvami v primerjavi z bančnim sistemom.

Tabela 11: Struktura vrst zavarovanj v izbrani Banki

v %	
Bančne vloge (23)	0,10
Nepreklicna jamstva RS (MF in SID banka) (24)	0,60
Delnice in deleži (25)	15,40
Poslovne nepremičnine (28)	48,20
Stanovanjske nepremičnine (29)	13,10
Zavarovalnica (30)	1,50
Ostale oblike zavarovanj (31)	21,20
Skupaj zavarovanja	100,00

Oblike zavarovanj iz Tabele 11 izvirajo iz RAZ1 obrazca, ki ga je izbrana Banka mesečno dolžna predložiti Banki Slovenije. Številke v oklepajih predstavljajo številko stolpca v RAZ1 obrazcu (glej Prilogo 1).

Prav tako lahko iz Tabele 10 sklepamo, da izbrana Banka nima slabšega kreditnega portfelja v primerjavi z bančnim sistemom, saj je pokritost terjatev z oslabitvami (oslabitve / terjatve) pri nedonosnih terjatvah (C, D, E) skozi proučevano obdobje nižja kot pri bančnem sistemu. Izbrana Banka ima tako konservativnejšo politiko razvrščanja terjatev v razrede in nižji odstotek oslabitev po razredih zaradi kvalitetnih komitentov (dobra zavarovanja).

Tabela 12 prikazuje kakovost kreditnega portfelja konec februarja 2011. Opazimo lahko, da se v letu 2011 nadaljuje trend iz leta 2010, in sicer slabšanje kreditnega portfelja, tako za izbrano Banko kot za bančni sistem.

Tabela 12: Primerjava pokritosti terjatev z oslabitvami za izbrano Banko in bančni sistem konec februarja 2011

BANČNI SISTEM

	28.2.2011		
	Razvrščene terjatve	Oslabitve	Pokritost terjatev z oslabitvami (v %)
Skupaj (v mio €)	50.378	2.562	5,1
Struktura v %			
A	65,2	4,5	0,4
B	26,3	20,9	4,0
C,D,E	8,5	74,6	44,6

IZBRANA BANKA

	28.2.2011		
	Razvrščene terjatve	Oslabitve	Pokritost terjatev z oslabitvami (v %)
Skupaj (v mio €)	2.441	127	5,2
Struktura v %			
A	64,3	4,7	0,4
B	25,8	16,6	3,3
C,D,E	9,9	78,7	41,4

Vir: Poslovanje bank v tekočem letu, gibanja na kapitalskem trgu in obrestne mere, 2011.

SKLEP

Za zagotavljanje dolgoročne uspešnosti mora biti banka pozorna pri spremljanju in omejevanju vseh tveganj, s katerimi se sooča. Obvladovanje teh tveganj je temelj dolgoročne uspešnosti in obstoja banke. Kapital ima zelo pomembno funkcijo v banki, saj se izgube, ki

izvirajo iz tveganj, pokrivajo ravno s kapitalom. Pomembno je, da banka posluje z zadostno količino kapitala, ki je prilagojen tveganjem, prevzetih s strani banke.

Učinkovito upravljanje s kreditnim tveganjem je ključnega pomena za banko in njen obstoj. Izbrana Banka sistematično upravlja s kreditnim tveganjem tako, da deli upravljanje na ključne elemente, kot so strategija upravljanja s kreditnim tveganjem, ključni procesi pri kreditiranju (odobravanje, spremljanje, zavarovanja, sistem opozarjanja, proces izterjave, analiza portfelja, kontrola kapitalske ustreznosti) ter naloge in pristojnosti dodeljene različnim službam v organizaciji banke. Banka je na ta način vzpostavila »model zaščite«, ki temelji na sprejemanju tveganja (minimiziranje tveganja, maksimiziranje donosa), delitvi nalog med službami v banki in celovitem obvladovanju tveganj preko mehanizmov nadzora. Prav tako ima pri upravljanju s tveganji ključno vlogo sistem razvrščanja komitentov v izbrani Banki (bonitetni sistem), ki natančno opredeljuje merila, po katerih se razvrščajo komitenti v različne skupine tveganosti. Sistematičen proces in merila so posledica banke iz tujine, ki je večinski lastnik izbrane Banke.

Izračun koeficienta kapitalske ustreznosti, za katerega Basel II predpisuje minimalni koeficient 8 %, v veliki meri vpliva izračun tveganju prilagojenih sredstev za kreditno tveganje. Izračun je rezultat različnih pristopov izračuna kapitalskih zahtev za kreditno tveganje. Zakon o bančništvu določa dva možna pristopa, in sicer standardiziran pristop in pristop na podlagi notranjih bonitetnih sistemov (IRB). Izbrana Banka uporablja standardiziran pristop, vendar v bližnji prihodnosti načrtuje prehod na IRB pristop, ki naj bi omogočal učinkovitejše obvladovanje kreditnega tveganja. Koeficient kapitalske ustreznosti izbrane banke znaša 12,04 %, kar pomeni, da učinkovito upravlja s tveganji in posluje z zadostno količino kapitala.

Učinkovito obvladovanje kreditnega tveganja omogočajo oslabitve in rezervacije. Bančne rezervacije in oslabitve po svoji vsebini niso nič drugega kot popravki vrednosti naložb v bilanci stanja banke in postavka v izkazu poslovnega izida, ki slabi neto dobiček. Po pomenu pa so današnji navidezni odpisi terjatev, za katere domnevamo, da v prihodnosti ne bodo poplačane, v breme prihodkov tekočega poslovanja. Bančne rezervacije torej igrajo izredno pomembno vlogo pri ugotavljanju uspešnosti poslovanja posameznih bank in njihovi medsebojni primerjavi, saj vplivajo na poslovni izid banke, prav tako pa tudi na njen količnik kapitalske ustreznosti. Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic opredeljuje, da mora banka finančna sredstva in prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah razvrstiti v skupine po tveganosti in oceniti višino izgub iz kreditnega tveganja (oslabitev sredstev na nadomestljivo vrednost in oblikovanje rezervacij za zunajbilančne postavke) v skladu z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja. Velik vpliv na izračun oslabitev in rezervacij imajo zavarovanja.

Ocenjevanje dolžnikove sposobnosti temelji na razvrstitvi finančnih sredstev in privzetih obveznostih in služi kot sistematični pregled bančnega portfelja. Banka razporedi postavke po posameznih dolžnikih (skupna izpostavljenost), nato pa opravi razvrstitev finančnih sredstev, ki se merijo po metodi odplačne vrednosti (terjatve banke), oziroma prevzetih obveznosti po zunajbilančnih postavkah v skupine od A do P in služijo za izračun odbitne postavke od temeljnega kapitala. Terjatve, razvrščene v bonitetna razreda A in B, običajno označujemo kot dobre (visoko kvalitetne) terjatve, ostale pa kot slabe (dvomljive, neizterljive) terjatve. Pri ocenjevanju rezervacij in oslabitev se uporablja skupinski pristop ali individualni pristop.

Izbrana Banka ocenjuje rezervacije in oslabitve po individualnem pristopu (individualna ocena prihodnjih denarnih pritokov), če se terjatve razvrščajo v razrede C, D in E in če je izpostavljenost večja kot 75.000 €. V nasprotnem primeru banka uporablja skupinski pristop pri katerem ocenjuje pričakovano izgubo (EL). EL je zmnožek treh komponent PD (verjetnosti neplačila), LGD (izgube ob neplačilu) in EAD (izpostavljenosti ob neplačilu).

Izbrana Banka ima konservativnejšo politiko (strožja merila) razvrščanja terjatev v razrede in posledično oblikovanja oslabitev in rezervacij kot ostale banke v Sloveniji. Potrditev hipoteze je prikazana z analizo pokritosti terjatev z oslabitvami, ki prikazuje kvaliteto kreditnega portfelja banke. Višja pokritost terjatev z oslabitvami izbrane Banke v primerjavi z bančnim sistemom lahko pomeni nekvaliteten kreditni portfelj ali slabo zavarovan portfelj ali pa konservativnejšo politiko pri razvrščanju terjatev v razrede. Po prikazu strukture zavarovanj in pokritosti terjatev z zavarovanji lahko sklepamo, da portfelj razpolaga s kvalitetnimi zavarovanji v relativno ustrezni višini (145 %). Pogled strukture nedonosnih terjatev (C, D in E) v primerjavi z bančnim sistemom ovrže tudi tezo nekvalitetnega portfelja. Končno lahko sklepamo, da ima izbrana Banka konservativnejšo politiko od ostalih bank v Sloveniji. Zaradi gospodarske krize prevladuje kreditni krč v slovenskem bančnem sistemu. Kreditni portfelj bank se poslabšuje, saj se struktura nedonosnih terjatev povečuje od leta 2008 do 2010.

LITERATURA IN VIRI

1. Anson, M. J., Fabozzi, F. J., Choudhry, M., & Chen, R.-R. (2004). *Credit derivatives: instrument, applications and pricing*. New York: John Wiley & Sons.
2. Baesens, B., & Van Gestel, T. (2009). *Credit Risk Management: Basic Concepts*. New York: Oxford University Press.
3. Basel Committee on Banking Supervision. (2006). *International convergence of capital measurement and capital standards*. Basel: Bank for International Settlements (BIS).
4. Beattie, V. A., Casson, P. D., Dale, R. S., McKenzie, G. W., Sutcliffe, C. M. S., & Turner, M. (1995). *Banks and bad debts: Accounting for Loan Losses in International Banking*. Chichester : John Wiley & Sons.
5. Čargo, A., & Štajner, M. (2004). *Minimalne zahteve za uvedbo IRB pristopa*. Najdeno 23. maja 2011 na spletnem nalsovu <http://www.bsi.si/nadzor-bank.asp?MapaId=163>
6. Dimovski, V., & Gregorič, A. (2000). *Temelji bančništva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
7. Gordy, M. B. (2000). A comparative anatomy of credit risk models. *Journal of Banking and Finance*, 24(1-2).
8. Hull J. C. (2009). *Risk Management and Financial Institutions*. HU:Pearson.
9. Interni podatki izbrane Banke d.d. (2007). *Strategija upravljanja s tveganji*.
10. Interni podatki izbrane Banke d.d. (2009a). *Načela upravljanja s kreditnim tveganjem v Banki*.
11. Interni podatki izbrane Banke d.d. (2009b). *Navodila o določanju bonitete komitenta fizične osebe in zasebnika*.
12. Interni podatki izbrane Banke d.d. (2009c). *Navodila za izračun parametrov PD in LGD pri skupinskem ocenjevanju izgub iz kreditnega portfelja*.
13. Interni podatki izbrane Banke d.d. (2009d). *Politika upravljanja s kreditnim tveganjem*.
14. Interni podatki izbrane Banke d.d. (2009e). *Smernice za kreditno poslovanje*.
15. Interni podatki izbrane Banke d.d. (2010). *Pravilnik o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja*.

16. Jiménez, G., & Saurina, J. (2004). Collateral, type of lender and relationship banking as determinants of credit risk. *Journal of Banking and Finance*, 28(9).
17. Karcadag, C., & Taylor, M. W. (2000). *The new capital adequacy framework: Institutional Constraints and Incentive Structures*. Washington: IMF Working Paper.
18. Karpe, P. (1997). Klasična tveganja bančnega poslovanja – kreditno tveganje. *Bančni vestnik*, 46(4).
19. Kovač, M., & Janevska, L. (2003). *Workshop on credit risk, risk mitigation and securitization techniques*. Najdeno 23. maja 2011 na spletnem naslovu <http://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=531>
20. Matten, C. (2000). *Managing Bank Capital-Capital Allocation and Performance Measurement*. Chicester: John Wiley & Sons.
21. Navodilo za izvajanje Sklepa o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic. *Uradni list RS* št. 96/2005.
22. Nikolić, R. (2001). Kreditne naložbe bank in rezervacije – kako določiti ustrezno pokritje?. *Bančni vestnik* 50(12), 2-7.
23. Nikolić, R. (2002). *Bančne rezervacije z vidika poslovanja bank*. Najdeno 20. marec 2011 na spletnem naslovu <http://www.revijakapital.com/kapital/poslovnefinance.php?idclanka=131>
24. *Poslovanje bank v tekočem letu, gibanja na kapitalskem trgu in obrestne mere* (2011). Najdeno 22. maja 2011 na spletnem naslovu <http://www.bsi.si/iskalniki/porocila.asp?MapaId=1329>
25. Prašnikar, J., & Debeljak, Ž (1998). *Ekonomski modeli za poslovno odločanje*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
26. Rubin, S. (2003) Standardiziran pristop k merjenju kreditnega. Najdeno 23. maja 2011 na spletnem naslovu <http://www.bsi.si/poslovanje-bank-in-podjetij.asp?MapaId=163>
27. Saunders, A., & Cornett, M. (2006). *Financial Institutions Management, A Risk Management Approach*. New York: McGeaw-Hill/Irwin.
28. Sklep o izračunu kapitala bank in hranilnic. *Uradni list RS* št. 85/2010.
29. Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic. *Uradni list RS* št. 3/2009.

30. *Stabilnost slovenkega bančnega sistema* (2010).. Najdeno 20. maja 2011 na spletnem naslovu <http://www.bsi.si/iskalniki/porocila.asp?MapaId=1057>
31. Sušnik, S. (2001). *Prihodnost baselskih kapitalskih standardov*. Najdeno 23. maja 2011 na spletnem naslovu <http://www.bsi.si/poslovanje-bank-in-podjetij.asp?MapaId=163#3462>
32. Šturm K. (2009). Predlog nadgradnje Basla II. *Bančni vestnik*, 58(5), 17-21.
33. Šubelj, T. (2000). *Vrste zavarovanj in njihova vloga pri obvladovanju kreditnih tveganj bank* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
34. William, F., Treacy, W., & Carey, M. (2000). Credit risk rating systems at large US banks. *Journal of Banking and Finance*, 24(1-2).
35. Zakon o bančništvu. *Uradni list RS* št.99/2010.
36. Zavodnik E., & Šušteršič M. (2004). *Priprava slovenskih bank na spremembe kapitalskega sporazuma – Basel II*. Najdeno 24. maja 2011 na spletnem naslovu <http://www.google.si/url?sa=t&source=web&cd=2&ved=0CB0QFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.bsi.si%2Flibrary%2Fincludes%2Fdatoteka.asp%3FDatotekaId%3D507&rct=j&q=ute%9Ei%20tehanja%20tabela%20pri%20standardiziranem%20pristop%20slovenka%20zakonodaja&ei=n7XWTd6lEI-SswbxytSkBw&usg=AFQjCNGLbrhF93wliSpQiFKRawhRnpwfHQ&sig2=i76wXD3J-QCDAAohNxEa6Q&cad=rja>

PRILOGE

KAZALO PRILOG

<i>Priloga 1: RAZI obrazec.....</i>	<i>1</i>
-------------------------------------	----------

Zap. štev.	RAZVRSTITEV POSTAVK V SKUPINE			Oslabitev oz. izgube po MSRP v %	Znesek potrebnih oslabitev oz. rezervacij po MSRP	Izkazane oslabitve oz. rezervacije po MSRP	Dodatno potrebne oslabitve oz. rezervacije po MSRP *	Znesek oslabitev oz. izgub pri skupinskem ocenjevanju po Sklepu BS	Odbitna postavka od temeljnega kapitla **
	A	Ostale skupine	Oznaka skupine						
	11	12	13	14	15	16	17 = 15 - 16	18	19

* Samo za poročanje na obrazcu.

** Pri postavkah, ki se ocenjujejo posamično, se vnese znesek iz stolpca 17, pri postavkah, ki se ocenjujejo skupinsko, je znesek enak razliki stolpca 18 in 16.